Книжная палата

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар рўзномаси

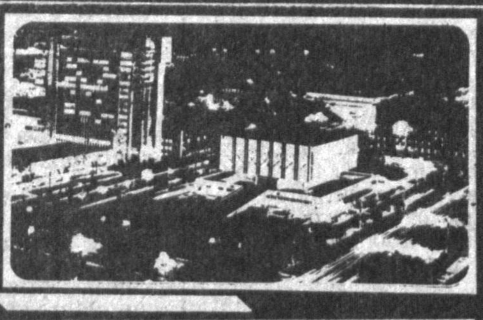

Рўзнома 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 217 (7. 906) 1991 йил 11-ноябрь, душанба ◆ Нархи 8 тийин

Бугунги кун нафаси

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

⊙ Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг давлат ва ижтимоий хавфсизлик, мудофаа ва ҳарбий хизматчиларни ижтимоий ҳимоя қилиш комитетининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

⊙ Ўзбекистон Республикаси Президенти девонида 1990 йил 7 майдаги «Улуғ Ватан уруши ногиронларига, қатнашчиларига, байналмилалчи-жангчиларга ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига совет халқининг Улуғ Ватан урушидаги ғалабасининг 45 йиллиги байрам қилиниши муносабати билан қўшимча имтиёзлар бериш тўғрисида»ги Президент Фармони қандай бажарилаётганлиги кўриб чиқилди.

⊙ Ленинск шаҳрида қариялар учун шаҳар маркази очилди. Шаҳар ижтимоий таъминот бўлими жамоасининг ташаббуси билан маҳаллий билим юртларидан бирининг эски ётоқхонаси чиройли қилиб таъмирланди. Бу ерда қариялар учун ҳамма қулайликлар муҳайё этилган.

⊙ Тошкентда бўлиб ўтган фалсафахонлик олим ва жамоат арбоби, республика Фанлар академиясининг академиги, Беруний номли мукофот совриндори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби Иброҳим Мўминов хотирасига бағишланди. Фалсафахонлик қатнашчилари ҳузурида сўзга чиққан таниқли олимлар истеъдодли олимнинг қолдирган ижодий мероси, унинг Ўзбекистонда ижтимоий фанларни ривожлантиришга қўшган катта ҳиссаси ҳақида гапирдилар.

ИТТИФОҚДА

⊙ 10 ноябрь куни Россия парламентининг депутатлари ўзларининг навбатдан ташқари сессияларига йиғилдилар. Сессия кун тартибига битта масала — «Чечен-Ингушетия Республикасида фавқулодда ҳолатни жорий этиш тўғрисида»ги масала қўйилди.

Маълумки, Россия Президенти Борис Ельциннинг Чечен-Ингушетияда фавқулодда ҳолатни жорий этиш тўғрисидаги Фармони ана шу Кавказ республикасидаги вазиятни таранглаштириб юборди. 8 ноябрь куни кечқурун Президент Жахар Дудаев радио орқали сўзга чиқиб шаҳарларнинг ҳар бир мавзесини, ҳар бир қишлоқни қалъага айлантиришга даъват этди.

Чечен республикасидаги вазият мураккаблигича қолмоқда.

⊙ Бундан буён экспортга чиқарилган туркман гиламлари, гази, пахтаси ва бошқа моллар ҳамда манбалардан олинадиган барча валюта фойдаси Туркманистоннинг валюта жамғармасига келиб тушади.

⊙ Петербург мэри Анатолий Собчак собиқ эмигрантларнинг Россияга келишини чеклашни бекор этиш таклифи билан чиқди. Унинг ҳисоблашича уларга Петербургдаги ерлар, хонадонларни сотиш учун барча имкониятларни ишга солиш керак.

ХОРИЖДА

⊙ Уч Болтиқ давлатлари — Латвия, Литва ва Эстония парламентларининг делегациялари Таллиннда учрашдилар. Болтиқ ассамблеясини таъсис этиш ушбу кенгашнинг ўз олдига қўйган мақсадидир.

⊙ Туркия Озарбайжон мустақиллигини расмий равишда тан олди.

⊙ Болгария парламенти Филип Димитров бошчилигидаги янги ҳукумат таркибини тасдиқлади.

⊙ СССРнинг Чилидаги элчиси Юрий Павлов Ватанига қайтиб келмасликка қарор қилди.

Ишбилармонлик—давр талаби

ШУНДАЙ КУН ЯҚИН

ҲАММАГА маълумки, ҳозир мамлакатимизда кўплаб корхоналар иқтисодий тангликни бошидан кечирмоқда. Улар ўртасидаги шартнома мажбуриятлари асосан бажарилмаяпти. Бозор иқтисодиётига ўтиш давридаги бу иқтисодий танглик барча каби Ўрта Осиё электр аппаратлари илмий ишлаб чиқариш бирлашмасига ҳам ўз таъсирини ўтказди, албатта. Айни кунда корхонада хом ашё материалларининг етишмаслиги унинг тўла қувват билан ишлашини қийинлаштирди. Бирлашманинг 10 мингга яқин ишчи ва хизматчиларини иш билан таъминлаш анча мураккаблашди.

Бироқ, иложсиз нарса йўқ. Корхона маъмурияти ҳозир ишбилармонлик билан иш тутиб, бирлашмани иқтисодий инқироздан олиб чиқиб кетишга ҳаракат қилмоқда. Натижа ёмон бўлмади. Масалан, бирлашмада шу йил олти ой ичида режадаги 74 миллион 125 минг ўрнига 76 миллион 989 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Бу борадаги режа 103,8 фоизга бажарилди. Корхона олган соф фойда эса 4 миллион 995 минг сўмни ташкил этди.

Шунингдек, кейинги вақтларда бирлашма ўз маҳсулотларини жаҳон бозорига олиб чиқишга ҳам ҳаракат қилмоқда. Ҳозир у ўз маҳсулотларини дунёнинг 14-15 мамлакатларига чиқармоқда. Ҳиндистон, Болгария, Вьетнам, Жазоир ва бошқа мамлакатлар шулар жумласидандир.

Шу йилнинг апрель ойида «Рабочая трибуна» рўзномасида корхоналар иқтисодиётини ўрганишга ихтисослашган «Эплайд системс энд технолоджис» фирмасининг эълони босилганди. Унда фирма вакиллари бирлашма ва ташкилотларга жаҳон бозорига чиқишига ёрдам бериши таъкидланганди. Шунингдек, фирма хизматларидан фойдаланган иккита биринчи корхоналарга текин хизмат кўрсатилиши керак эди.

Буни қарангки, фирма хизматларидан биринчи бўлиб фойдаланиш бахтига муяссар бўлганлардан шаҳримиздаги Ўрта Осиё электр аппаратлари илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси бўлди. Фирма мутахассислари корхонага келиб унинг иқтисодиётини ўрганди. Бирлашмада ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар билан яхшилаб танишиб чиқди.

— Биз электр аппаратлари ишлаб чиқарадиган ҳаммага хос корхонани кўрдик, — дейди фирма бошқарувчиси Патрик Лински.— Лекин бу корхонанинг кўринмас имкониятларини кўриб ҳайрон қолдик. Биз шу корхона учун тайёрлаган таклифларнинг ҳаммасини жамласак, натижа ёмон бўлмаслиги аниқ. Агарда «Эплайд системс» заводларидан баъзи бир дастгоҳлар келтирилса, корхонанинг ҳозирги хом ашё базасини ўзгартирмай, маҳсулот ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш мумкин. Бундан ташқари бизнинг мутахассислар томонидан ишлаб чиқаришни бошқариш, сифатни назорат қилиш системаси ишлаб чиқилади. Шуларнинг ҳаммаси амалга оширилса, корхона маҳсулотлари жаҳон бозорида рақобатлашиш имконига эга бўлади.

Фирма бошқарувчисининг гапига ишонса бўлади. Нимага деганда мана бир неча йилдирки, фирма жаҳон бозорида биринчи ўринларни эгаллаб келмоқда.

Дарҳақиқат, Ўрта Осиё электр аппаратлари илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчи ва хизматчилари ҳозирги бозор иқтисодиётининг оғир шароитида ҳам ишбилармонлик билан иш тутишмоқда. Бирлашмага замонамизнинг энг илғор дастгоҳлари ўрнатилмоқда. Яқинда Швециядан олиб келинган нарсалардан нусха олиш учун уларнинг юзига металл қоплаш усули билан клише ясайдиган линия шулар жумласидандир.

Энг муҳими корхонада ҳозир чет эл фирмалари билан рақобатлаша оладиган маҳсулотлар ишлаб чиқарилмоқда. Буни юқоридаги фирма мутахассисларининг бирлашма маҳсулотига берган баҳосидан ҳам билса бўлади. Ҳозирда бирлашмада шу фирма эгалари билан шартнома тузиляпти. Хуллас, корхонанинг маҳсулотлари яқинда биринчилар қаторида жаҳон бозорига йўл олади.

Ғулом ЮСУПОВ.

Тошкент мебель ойналари фабрикасида ўз касбининг усталари бўлган ишчилар кўплаб ишлашади. Улар орасида айниқса Нортожи Икромова ва Муҳтабар Холмирзаевалар сифатли маҳсулот тайёрлашлари билан ажралиб туришади.

Рустам Шарипов сурати.

Бозор иқтисодиёти ва ҳаёт

ЙЎЛ ҲАҚИ ОШДИ, БИРОҚ...

БОЗОР иқтисодиётига ўтиш муносабати билан йўловчилар ташийдиган автотранспортнинг янги нархномаси жорий этилди. Энди йўловчиларда асосли савол туғилади: чипталар нархи ошди-ю, нега автобуслар иши яхши йўлга қўйилмаяпти? Автобусларда йўл ҳақи ошганлиги ҳайдовчиларнинг маошига таъсир қилдими?

Шаҳримиздаги 4-автокорхонада бўлиб, автокорхона директорининг ҳаракат хавфсизлиги бўйича ўринбосари Наримон Абдуллахўжаевдан қуйидаги жавобни олдик.

— Автокорхонамиз аҳолига намунали хизмат кўрсатиб келаётганлардан бири саналади. Ҳозирги кунда пойтахтимизнинг 12 йўналишига автобус қатнаб, йўловчиларнинг манзилини яқин қилмоқда. Корхонамизда 240 та автобус бўлиб, 125 таси ҳар куни йўлга чиқади. Шулардан 40 таси корхоналарга буюртма бўйича хизмат қилади.

Бозор иқтисодиётидаги тақчилликлар кўп муаммоларни келтириб чиқармоқда. Тажрибали чилангарлар етишмаяпти. Кўпчилиги давлат корхонасидан кўра ширкатларда ишлашни афзал кўрмоқдалар.

Чипталар нархининг ошганига яраша режаларимиз ҳам ошган. Эҳтиёт қисмлар, ёқилғидан қийналаяпмиз. Автобусларнинг ярим қисми бензин билан, ярми эса газда юради.

Автокорхонамиз ҳудудида қурилиш ишларини олиб бораяпмиз. Йил охиригача тугалланиб, фойдаланишга топширилади. Умуман имкони борича ҳайдовчиларга ғамхўрликлар қилаяпмиз. Дам олиш хонаси, ошхоналар ишлаб турибди. 1,5 сўмдан тушлик пули, 100 сўмдан товон пули ажратганмиз. Қийинчиликларга қарамасдан зиммамиздаги режаларимизни бажаряпмиз. Ўтган ой 3090 минг сўмлик хизмат кўрсатилди.

Биз кўп мингли автотранспортчилар Ўзбекистон автотранспортининг 70 йиллик тўйини нишонладик. Тўйни ҳамшаҳарларимизга намунали хизмат қилиб, ёруғ юз билан кутиб олдик. Аҳрор Баҳромов, Умар Тўрахўжаев, Хуснидин Фахриддинов, Фарид Зинатуллин, Зоир Азизов, Олим Турғунов, Юра Андриянов, Рашид Юсупов каби ҳайдовчилар ўзларининг меҳнатдаги ютуқларини тўёна қилдилар.

— Автобуслар автокорхонада туриб қолмасдан, йўловчиларнинг талабларини тўлароқ қондириш биз чилангарларга ҳам боғлиқ, — дея суҳбатга қўшилди чилангар Мурод Миродилов. — Эски қисмларни таъмирлаяпмиз. Аммо «эскини янгилагунча эсинг кетади», деб бежиз айтишмаган. Бозор иқтисодиёти шароитида янги эҳтиёт қисмларнинг топилиши амримаҳол. Арзимаган деталь учун автобуслар икки кунлаб йўлга чиқолмайди. Меҳнатимизга тўланаётган иш ҳақи кам. Ҳозирги шароитда олаётган маошимизга рўзғор тебратиш анча мушкул бўлиб қолди.

— Йўл ҳақининг кескин ошиши билан одамларда «Ҳайдовчилар энг кўп маош олаяптилар», деб ўйлашлари табиий ҳол, — дейди 57-йўналиш ҳайдовчиси Абдуманнон Каримов. — Ўтган ой 360 сўм маош олдим. 500—600 сўмгача маош олишим мумкин. Лекин бунга имконият йўқ. Автобусларимиз эски. Кунлик режаларимиз ҳам ошган. Автобусларнинг ўз вақтида юриши чипталар нархининг ошганлигига боғлиқ эмас. Зарур эҳтиёт қисмлар ўз вақтида бўлса, автобуслар белгиланган вақтида хизматга чиқса, йўловчиларнинг талаби ҳақли равишда қондирилади.

Ҳақиқатан ҳам ҳайдовчининг талаби ўринли. Носоз машина билан хизматга отлангандан ёмони йўқ. Тўлатўкис ишлаш учун эса эҳтиёт қисмлар етишмайди. Лекин начора: эл хизматида бўлганлар мана шу масъул ишда эканликларини унутмасалар бас. Бора-бора ўзаро тузилаётган шартномалар ўйлаймизки ижобий таъсирини кўрсатади.

Ўрозгул АҲМЕДОВА.

ШАРОИТ ЯРАТИЛГАН ЖОЙДА

ШАҲРИМИЗНИНГ Стародубцев кўчасида жойлашган Тошкент қурилиш бош бошқармасига қарашли 1-ёғочни қайта ишлаш корхонасининг 3-цехи пойтахтимизда қурилаётган турар жой биноларига ром-эшиклар етказиб беради. Жамоа яқинда ижара пудратига ўтди. Бозор иқтисодиётининг бу илғор усулига ўтгандан кейин ишчиларнинг моддий ва маънавий манфаатдорлиги ошди.

— Аввалам бор бунга эришиш осонликча бўлди деб айта олмайман, — дейди жамоа бошлиғи Шавкат Мирраҳимов. — Ҳозирги бозор иқтисодиётида ишлаш озгина ўйлашни, яъни тадбиркорлик билан иш юрита билишни тақозо қилади. Бусиз ижобий натижаларга эришиш мумкин эмас. Шундай экан биз биринчи навбатда касаба уюшмаси комитети билан биргаликда ишчиларни моддий ва маънавий рағбатлантириб, уларнинг шароитларини енгиллатиш, дам олишларини яхшилаш ва уларга дала ҳовлилари ажратиш каби масалаларни амалга оширдик. Шу билан бир қаторда ишчиларимизга ҳовли жой қуришда уларга корхонамиз томонидан арзон нархда қурилиш анжомлари берадиган бўлдик.

Айни пайтда ижара пудратига ўтишимиз муносабати билан жамоанинг олаётган соф фойдаси ортди. Вақт ҳам тежалди. Иш унуми эса ортди. Режалар ошириб бажариладиган бўлди.

Ишчи ва хизматчиларнинг моддий ва маънавий манфаатдорлигини ошириш учун цех маблағни қаердан олаяпти, деган савол туғилиши табиий. Бизга уни ижара пудрати берди, десак муболаға бўлмайди. Чунки шу илғор усулга ўтгандан кейин олинаётган соф фойда анча кўпайди. Ишчилар ўз меҳнатидан тўғридан-тўғри моддий манфаатдор бўлиб қолди. Жамоада кундан-кунга илғорлар сафи ҳам кенгаймоқда. Айниқса шу ўринда Тожиддин Ёқубов, Нормамат Пўлатов каби ишчиларнинг меҳнатини ҳурмат билан тилга олсак бўлади.

Ўз-ўзидан маълумки, фойда кўпайгандан кейин ишчиларнинг ойлиги ҳам ортади. Уларнинг ўртача ойлиги бугунги кунда 400—450 сўмни ташкил қилади. Лекин ҳозирги оғир шароитда бу ҳам озлик қилади. Чунки кўп ишчиларимизнинг 6—7 тадан фарзандлари бор. Шу сабабли касаба уюшма комитети ҳамкорлигида бундай ечимларни ҳал қилиб, уларга қандай бўлмасин, қўшимча моддий ёрдам беришга ҳаракат қилинмоқда.

Дарҳақиқат, қаердаки ишчиларга қулай моддий шароитлар яратиш учун ғамхўрлик биринчи ўринга қўйилса, ана шу ерда унумли меҳнат бўлади. Ижара пудратидаги цех маъмурияти бунга амал қилмоқда.

Жамоанинг кейинги режалари ҳам мақтовга сазовордир. Келажакда кўплаб ром-эшиклар ишлаб чиқариб, цехга янги замонавий дастгоҳлар сотиб олиш уларнинг асосий мақсади.

Олтинбой РАЗЗОҚОВ.

ТУРМУШИМИЗГА КЕРАКЛИ

КЕЙИНГИ пайтларда халқ истеъмоли буюмларига талаб ошиб кетди. Шаҳримиздаги «Левентуль» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси ана шундай маҳсулотларни ишлаб чиқаришга ихтисослашган. Шу кунларда корхона хайрли ишларни амалга оширмоқда. Бирлашмада оёқ кийимлар, кўрпа, кўрпачалар, ёстиқ жилдлари, чойшаблар, машина ғилофлари, кўйлак, қўлқоп ва бошқа кўплаб кундалик турмушимизга керакли моллар тикилмоқда.

Айниқса бирлашманинг Самарқанд дарбоза кўчасидаги цехи бу ишда фаолдир. Филиалда бор-йўғи 25 та хотин-қиз ишлайди. Лекин улар кўйлак, куртка ва дастрўмол тикиш режаларини 100-150 фоизга ошириб бажаришмоқда. Бу цехнинг Галя Сулаймонова, Марҳамат Ашурова, Ҳамида Акбарова каби ишчилари бу борада муваффақиятларга эришмоқда. Улар тиккан кийимлар ҳар доим ўзининг сифатлилиги ва бежиримлиги билан ажралиб туради. Ойлик ҳам шунга яраша. Ҳозир уларнинг ойлик маоши 700—800 сўмни ташкил этади.

Филиал ўз уйида ишловчилар учун ҳам хом ашё маҳсулотларини етказиб бермоқда. Бугунги кунга келиб маҳалла ва унинг атрофидаги хонадонлар бу хизматдан фойдаланмоқда. Уйига иш олиб меҳнат қилаётган хотин-қизлар ойига 400—500 сўм атрофида даромад қилмоқдалар.

Шомаҳмуд ШОБИЛОЛОВ.

ПОЙТАХТНИНГ БИР КУНИ

ОЛИМЛАР ҲАМКОРЛИГИ

ШИМОЛИЙ кореялик бир гуруҳ доришунослар жумҳуриятимизда бўлиб, ўзбек ҳамкасблари тажрибаларини яқиндан ўрганиб қайтдилар. Улар Ўзбекистон Фанлар академияси ўсимлик моддалари кимёси илмий-текшириш илмгоҳи лабораторияларида амалга оширилаётган янгиликларни ўз кўзлари билан кўрдилар.

Лаборатория шароитида кашф қилинган паноферал моддасини тайёрлаш жараёнлари кореялик мутахассисларни кўпроқ қизиқтирди. Камол-шайр ўсимлигидан олинадиган бу шифобахш дори айниқса паррандачиликка катта наф келтиради. Мазкур препаратдан паррандачилик фермаларида товуқларни семиртириш ва тухумга эртароқ киритишда кенг фойдаланиш мумкин.

Илмгоҳ олимларининг Ўзбекистоннинг тоғлик ҳудудларида ёввойи ҳолда ўсадиган ўсимликлардан дори-дармон олиш борасидаги тажрибаси ҳам меҳмонларда қизиқиш уйғотди.

Саодат ОДИЛОВА.

ЎҚИТУВЧИ НОМИ БЕРИЛДИ

ПОЙТАХТИМИЗНИНГ Собир Раҳимов районидаги 261-ўрта мактабга таниқли педагог Шоаҳмад Шомуҳамедов номи берилиши ҳамда унга хотира тахтаси ўрнатилиши ва музейнинг очилишига бағишланган тантана бўлиб ўтди. Унда йиғилганлар Шомуҳамедов қабрини зиёрат қилиб, гулчамбарлар қўйдилар. Сўнгра 1—8-синф ўқувчилари учун «Устоз соати» ўтказилди.

Илмий анжуманда СССР халқ ўқитувчиси, 22-мактаб директори Ҳ. Ҳошимов Шомуҳамедовнинг босиб ўтган ҳаёт йўли ва меҳнат фаолияти ҳақида гапириб берди. Шундан сўнг сўзга чиққан Ўзбекистон халқ шоири Эркин Воҳидов, «Шифокор» маҳалласининг раиси Ш. Абдуллаев ҳамда домланинг шогирди ва қариндоши Ойшахон Тўраевалар марҳум педагогнинг мўътабар инсон, жонкуяр устоз ва фаол жамоатчи бўлганлигини таъкидлаб ўтдилар.

Исмоил ЗОИРОВ.

УЮШМА ҲИММАТИ

«ОСИЁ» ташқи иқтисодий алоқалар уюшмаси қатор хайрли ишларга бош қўшиб, уларни амалга ошириш учун катта миқдорда маблағлар сарфламоқда. Атоқли адибимиз Абдулла Қодирий бой ижодий меросини ўрганиш ва оммалаштиришдек ижодий жараёнларга ҳам уюшма яқиндан туриб кўмаклашишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

Шу эзгу мақсад йўлида уюшма маълум миқдорда пул ажратиб, уни Абдулла Қодирий жамғармаси ҳисобига ўтказди. Айни бир вақтда «Осиё» ҳиммати билан улкан сўз санъаткори қатор асарларининг янги нашрлари чоп этиладиган бўлди. Уюшма нашр қилинадиган бу китоблар учун қоғоз етказиб беришни ҳам ўз зиммасига олди.

Жамила ОРТИҚОВА.

НАФОСАТГА ТЎЛА

ЎЗБЕК халқи ўзининг кўп асрлик миллий анъаналари ва фольклор мусиқа асарлари билан ҳам машҳур. «Ёр-ёр» қўшиқларини ижро этиш билан боғлиқ томошалар айниқса, кишига алоҳида завқ-шавқ бағишлаб келмоқда.

Миллий маданий меросимиз бу ёрқин кўринишининг ўзига хос латофати ва жозибаси алоҳида бир кинолавҳаларда қайта жонлантирилди. «Ўзбеккинохроника» ижодий жамоаси яратган мазкур янги ҳужжатли фильм «Ёр-ёр» деб номланди.

Филология фанлари доктори, таниқли киношунос Ҳ. Акбаров киноасари бўйича суратга олинган нафосатга тўла бу ижод намунаси чиройли манзарали лавҳаларга ҳам бой.

Санъат ОБИДОВА.

ТАЛАБАЛАРГА СОВҒА

ОЛИЙ ўқув юртларида чет тилларни ўқитишга эътибор кучайиб бораётган бир даврда бу предметларга доир дарсликлар, услубий қўлланмаларга бўлган эҳтиёж ҳам тобора ортмоқда. Билимгоҳлардаги миллий гуруҳлар талабаларига мўлжалланган бу хилдаги услубий қўлланмалар ҳали оз. Шуни ҳисобга олиб Ўзбекистон халқ таълими вазирлиги жумҳурият ўқув-услуб маркази янги адабиётларни яратиш йўлида тадбиркорлик билан иш юритмоқда.

Математика, физика, механика, машинасозлик, энергетика, саноат қурилиши каби билимлар бўйича ташкил қилинаётган курс машғулотларига мос дарслик устида ҳам самарали иш олиб борилди. «Инглиз тили дарслиги» эса талабаларга яхши совға бўлди.

«Ўқитувчи» нашриёти чиқарган бу дарслик чет тилидан семинарларга тайёргарлик кўришда фойдали қўлланма бўлиб хизмат қилмоқда.

Акбар АЛИЕВ.

Эртаклардай сеҳрли

МУҚИМИЙ номидаги ўзбек давлат мусиқали театри рассоми Собиржон Бегматов мўйқаламига мансуб олти қисмдан иборат «Ўзбекистон табиат манзаралари» деб номланган туркум асарлар ҳар қандай одамни ўзига маҳлиё қилиб қўяди.

...Тоғ этаги ўрмонларидан бошланиб, то тоғ чўққисигача қадар бўлган ҳудуддаги борлиқни ўзида мужассам этган кўргазмали санъат асарида тоғли ўлка, тоғ тизмалари, водийлари, адирлари, тоғ дарёлари ажиб моҳирлик билан тасвирланган. Шу ҳудудда учрайдиган қушлар, ўсимликлар ва ҳайвонот дунёси асарни тўлдиради.

Тошкент шаҳридаги Навоий номли 40-ўрта мактабда ана шундай ибратли ишлар амалга оширилган. Мактабнинг иккинчи қаватига жойлашган табиат музейига қадам қўяр экансиз, гўё эртаклардагидек сеҳрли оламга кириб қоласиз. Музей залига қўйилган юздан ортиқ гул тувaклари, қафаслардаги тўтиқушлар, аквариумларда сузиб юрган юзга яқин балиқлар ҳар қандай кишини лол қолдиради.

Бу ҳақда мактаб раҳбари Баҳодир Каримов бундай дейди:

— Музейни ташкил этишимиздан мақсад, аввало, ёшларда табиатга нисбатан меҳр-муҳаббат уйғотиш. Табиатга муҳаббат аввало ўз уйимиздан, остонамиздан, ўзимиз ишлаётган корхона, муассасалардан бошланади.

Ҳозирги пайтда экологик муаммоларни ҳал қилишга, табиат инъомларини муқаддас сақлашга бўлган эътибор кескин кучайди. Ёшларни ўлкамиз гўзаллиги билан таништириш, табиатга меҳр-муҳаббатларини ошириш йўлида мактабдаги бу музей ғоят ибратлидир. Бу мақсадларни амалга оширишда Оламгир Орифхўжаев, Фарида Маликова, Забиҳулло Маҳмудов, Ҳуррият Ражабова, Замира Раҳимова, Муқаддас Ҳидоятова ва бошқаларнинг ҳиссалари катта.

Дония ЗОКИРОВА.

Кўркам бинолар — шаҳримиз ҳусни.

Тўлқин Каримов сурати.

• Янгиликлар • Воқеалар • Хушхабарлар • Янгиликлар • Воқеалар • Хушхабарлар

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган рационализатор, Фрунзе район Кенгашининг депутати, қолоқ бир корхонани илғорлар даражасига кўтарган Абдулла Тўлагановнинг меҳнат фаолиятини қандай акс эттириш учун узоқ ўйландик. Ва ниҳоят ортиқча тафсилотларга берилмаслик мақсадида у билан турли вақтда бўлиб ўтган тўрт учрашувни муштарийлар ҳукмига ҳавола этишни лозим топдик.

Замонавий раҳбар

Абдулла ТЎЛАГАНОВ:

«РАВШАН ЙЎЛГА ЧИҚЯПМИЗ»

БИРИНЧИ УЧРАШУВ

ТОШКЕНТ тўқимачилик комбинатининг Маданият саройи залида мажлис борарди. Шунда унга раислик қилувчи: «Сўз 1-пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмасининг директори Абдулла Тўлагановга», деб қолди. Бу исм-шариф қулоғимга иссиқ чалинди. Уни қаердадир эшитгандек эдим. Эсладим. Ўша вақтларда у енгил саноат вазирлигида ўринбосар лавозимида ишларди. «Наҳот ўша киши бўлса» ўйлайман ўзимча. Йўқ, янглишмаган эканман, минбарга менга таниш одам кўтарилди.

Шу куни нотиқлар ва сўзга чиққанлар тилида Абдулла Тўлаганов бош бўлган корхонанинг ибратли ишлари тез-тез такрорланиб турди. Кейин билсам шаҳримиздаги энг қолоқ бирлашмалар қаторига тушиб қолган бу корхонанинг қаддини тиклаш мақсадида Абдулла ака бирлашмага раҳбар этиб тайинланган экан.

ИККИНЧИ УЧРАШУВ

ЎТГАН йилнинг кузида бирлашмага бордик. Абдулла ака йиғилиш ўтказаётган экан. Сўраб-суриштирсак мажлис эндигина бошланганлигини айтишди. Ноқулай вақтда келганимиздан пушаймон бўлиб турсак котиба: «Бизда йиғилиш чўзилмайди. Тезда тугаб қолиши керак», деб қолди.

Бир пиёла чой ичиб улгурмай эшик очилиб ичкаридан одамлар гуриллаб чиқишди. Бу сафар Абдулла ака бизни эски танишлардек қучоқ очиб кутиб олди.

— Ниҳоят корхонамизга мухбирларнинг ҳам оёғи етибди-да, — дея ҳазиллашди. — Лекин бир илтимос, фақат мақтамайсизлар. Биз кўрмаган, ҳис этмаган нуқсонлар ҳақида кўпроқ ёзинглар. Камчиликларимизни билиб олайлик.

Гапнинг индаллосини шундай бошлаб турган инсондан: «Бизга ўзингиз ҳақингизда, корхонанинг ютуқлари тўғрисида гапириб беринг», дейиш ўринли бўлармикан? Бу галча бирлашма ҳаёти билан танишишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўя қолдик. Бу таклифимиз директорга ҳам маъқул тушди.

Саёҳатни корхонанинг тайёр буюмлар цехидан бошладик. Даб-дурустдан бу ерга кириб қолган одам худди ўзини бирор кўргазмалар саройига ташриф буюргандек ҳис этади. Хонада эркак ва аёлларнинг турли хилдаги оёқ кийимлари териб қўйилган. Улар бир-биридан чиройли, бежирим. Бу буюмлар осмондан тушмаган, албатта. Улар корхонанинг тажриба цехи усталари томонидан тайёрланган янги маҳсулотлардир. Бу янги урф оёқ кийимлари ҳар йили махсус кўргазмага қўйилиб, у ерга турли ташкилотлардан вакиллар таклиф этилади. Улар қайси нусхани маъқул кўришса, келгуси йил учун ўзлари лозим топганча буюртма беришади. Пойабзалчилар харидорлар талабини бажаришга ҳамиша ҳозиру нозир туришади.

1988 йилнинг баҳорида бирлашма ҳаётида туб ўзгаришлар рўй берди. Энг аввало бу техника тараққиётида ўз аксини топди. Корхонанинг барча ўнта цехидаги ускуналар тенг ярмига янгиланди. Айниқса 1, 3, 10-цехлардаги қурилмалар тубдан таъмирланди. Бичиш цехидаги кўпгина эски қурилмалар ўрнини Италиянинг «Камога» машиналари эгаллади. Тайёрлов цехидан ҳам Италия ва Германия Федератив Республикасидан келган кўплаб машиналар ўрин олди. Қуйма цехга ГФРнинг «Десма» дастгоҳи ўрнатилди.

Хўш, бу ўзгаришлар корхона ҳаётида қандай из қолдирди? Биринчидан, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми икки бараварга ошди, сифат яхшиланди, ишчининг ҳамёнига барака кирди. Меҳнатга кўнгилдан ёндошиладиган бўлди. Харидорлардан корхона номига битилган норозилик мактублари барҳам топди. Уч йил ичида 2 миллион 200 минг сўмлик янги техниканинг сотиб олиниши корхонада янгиликка кенг йўл берилганлигининг яққол исботидир.

Цехларни айланишда давом этамиз. Конвейерлар тинимсиз ҳаракатда. Улардан бир турдаги пойабзаллар тўхтовсиз келяпти. Цехда асосан эркаклар учун қуйма пойабзал ишлаб чиқарилади. Баҳор ва куз мавсуми учун мўлжалланган бу оёқ кийимлар хом ашёсини шартномага биноан бирлашмага Ҳиндистон етказиб беради. Цех уч сменада ишлашга мослаштирилган. Ҳар сменада шундай оёқ кийимлардан 650—700 жуфти тайёрланади. Бу бир кунда 2 мингдан ортиқ пойабзал демакдир.

Модалар цехи тўла таъмирланиб ишга тушганига эндигина бир йил бўлди. Ҳозир бу ерда эркакларнинг янги моделдаги «Лауфер» пойабзали ишлаб чиқариляпти. Яқинда «Мокасин» усулидаги оёқ кийимларни тайёрлашга киришилади.

Ишчиларга яратилган шароитлар билан ҳам қизиқдик. Бичиш цехининг дам олиш хонасига кирдик. Бир йўла 50 киши сиғадиган бу хонада ҳамма нарса муҳайё. Қатор-қатор қўйилган кресло ва диванларда ишчилар мириқиб дам олишяпти. Бизга ҳамма цехларда худди мана шундай хоналар мавжудлиги ҳақида тўлқинланиб гапиришди. Бундан ташқари ечиниб-кийинадиган ва ювиниш хоналари ҳам ишчилар дидига мослаб жиҳозланган. Ошхона, сабзавот ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан савдо қилувчи дўконлар, маиший хизмат хоналари ишлаб турибди.

Корхона бир кунда 24 минг жуфт оёқ кийимлари ишлаб чиқаради. Бир ойда давлатга ўртача 5 миллион сўм даромад келтиради. Бунга Бешёғоч ва Усмон Юсупов кўчаларида жойлашган 80 ва 60 кишилик филиалларда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар кирмайди. Яқинда Солдатскоеда яна бир филиални ишга тушириш мўлжалланмоқда. Ана шунда корхона яна 1 миллион сўмлик қўшимча маҳсулот тайёрлаш қувватига эга бўлади.

Юқорида биз ҳикоя қилган янгиликлар Абдулла Тўлаганов бирлашмага келгандан кейин бевосита унинг иштироки ва бошчилигида бажарилган ишлардир.

Корхонадагилар шу куни бизга бир қизиқ воқеани ҳикоя қилиб беришди. Абдулла ака касалхонада бетоб ётарди. Уни кўргани борганлардан бири эҳтиётсизлик қилиб бирлашмада янги дастгоҳ ўрнатилиши кечикаётганлиги, мутахассислар турли важ-корсонлар билан бу ишни пайсалга солаётганликларини айтиб қўяди.

Директор суҳбатдошининг сўзларини вазминлик билан тинглаб, уни кузатади. Кейин эса корхонага телефон қилиб, шифохонага зудлик билан машина юборишларини сўрайди.

Шу куни у ишхонага касалхона кийимида кириб келганида ҳамма ҳангу-манг бўлиб қолади. Директорнинг бемаврид ташрифидан мутахассислар шошиб қолишади. Дарҳол ишга киришиб кетишади. 24 соат ичида янги қурилма ишга тушади.

УЧИНЧИ УЧРАШУВ

ИШЧИ халқи тўғри сўз бўлади. Силаб-сийпалаб ўтирмай бор гапни юзингга шарт айтади-қўяди. Шунинг учун ҳам бу сафар дастлаб ишчилар билан суҳбатлашишга қарор қилдик.

Абдукарим Ҳасанов, 10-цех ишчиси: — Сўнгги йилларда корхонамиз таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Бир мисол келтирай: ўтган йилнинг тўққиз ойи давомида 4 миллион 754 минг жуфт пойабзал ишлаб чиқарилган бўлса, бу йил худди шу давр ичида ушбу рақам 4 миллион 762 минг жуфтга етди. Йиллик маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 103 миллион 360 минг сўмни ташкил этди. Ахир бундан беш йил муқаддам корхона бу кўрсатгичнинг ярмини аранг қўлга киритарди, холос.

Йўлдош Ҳасанов, ишчи: — Абдулла Тўлаганов келгандан бери корхона ишчиларини уй-жой билан таъминлаш масаласида ҳам ижобий силжиш бўлди. 18 та оила янги уйга кўчиб ўтди. 15 ишчи-хизматчига дала ҳовли берилди. 13 киши ширкат уй билан таъминланди. Уларнинг ҳар бирига ёрдам тариқасида 1,5 минг сўмдан пул берилди.

Бир куни директоримизга бола-чақам кўплиги, уй-жойимиз торлик қилиб қолганини айтдим. «Нега шунча вақтдан бери бу ҳақда менга айтмаган эдингиз», деб қолдилар Абдулла ака. Шу заҳотиёқ касаба уюшмаси раиси Людмила Николаевна Гудзни таклиф қилиб, «Бу кишига дала ҳовли олиш учун ҳужжатларни расмийлаштириш имкони борми?», деб сўрадилар. Шунча сарсон ва саргардонликда битмаган ишим тезда рўёбга чиққанини кўриб, беихтиёр кўзимдан ёш чиқиб кетди. Меҳрибонлик, одамохунлик шунчалик бўлади-да.

Саодат Азизова, ишчи: — Директоримизни тўйга таклиф қилсам у киши мени чин кўнгилдан табрикладилар. Сўнгра «Қизим, биздан нима ёрдам керак» деб сўраб қолдилар. Уялиб индамадим. Эртасига тўёна тариқасида менга 1 минг 500 сўм пул ажратилганини эшитиб бошим осмонга етди.

Асқар Мирзараҳимов, ишчи: — Менга ажратилган дала ҳовлимни тиклаб олишимда қурилиш материалларидан ёрдам берганлари учун Абдулла акадан умрбод миннатдорман...

Бундай фикрларни кўплаб келтириш мумкин. Лекин гап уларнинг сонида эмас, албатта. Абдулла ака ҳақида билдирилган фикрларни унинг ўзига айтганимизда кулимсираб: «Демак, кимларгадир ёрдамим теккан бўлса, у инсонлар мендан миннатдор бўлишса, мендан бахтли одам йўқ экан-да», деб қўйди.

ТЎРТИНЧИ УЧРАШУВ

БУ учрашув бевосита суҳбат тарзида бўлди.

— Ёшлигим оғир йилларга тўғри келган, — дейди Абдулла ака саволимизга жавобан. — 1931 йилда Тошкентнинг Ўқчи маҳалласида туғилганман. Отам Тўлаган ака деҳқончилик билан шуғулланган эканлар. Кейинчалик «Красновосточное» (ҳозирги Октябрь революцияси) заводида ишчи бўлганлар. Онам Ҳамронисо — чевар эканлар. Мактабда, техникумда ўқидим. 2-пойабзал фабрикасида ишладим. Бу ерда оддий ишчидан цех бошлиғи даражасигача кўтарилдим. Шаҳар партия комитетига ишга таклиф қилишди. Кейин Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат олийгоҳининг кечки бўлимини тугаллаб, енгил саноат вазирлигида ишлай бошладим.

Йиллар ўтган сари менда ўз касбим бўйича ишлаш истаги туғилаверди. 1-пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмасининг «ўтириб» қолиши яна бир туртки бўлди. Мени шу бирлашмага ўтказишларини илтимос қилдим. Ниҳоят 1987 йили ушбу корхонага директор этиб тайинландим. Мана сизга менинг босиб ўтган йўлиму ва бор таржимаи ҳолим.

— Оилангиз ҳақида гапирмадингиз?

— Рафиқам — шифокор. Уч фарзандимиз бор. Каттаси Гулнора ўқитувчилик қилади. Ўғлим Бахтиёр менинг касбимни танлаган. Тўқимачилик ва енгил саноат олийгоҳини битириб, шу бирлашмада технолог-муҳандис бўлиб ишлаяпти. Кичигимиз Баҳодир эса автослесарь. Ўнта набирамиз бор.

— Сиз учун оғир бўлган дамларда сизга сидқидилдан ёрдам берган инсонлардан қай бирининг номини бугун мамнуният билан эслайсиз?

— Улар жуда кўп. Айниқса, Александр Васильевич Ильин, Михаил Абрамович Гандель, Одил Нурмуҳамедов, Фозил Қўқонбоев, Фахмиддин Хўжаев каби устозларнинг номларини ҳурмат билан тилга олгим келади.

Суҳбат мавзуи яна беихтиёр бирлашма ҳаётига кўчди.

— Ҳозир бозор иқтисодиёти масаласи ҳаммани қизиқтириб қўйди. Жумладан бизни ҳам. Лекин равшан йўлга чиқиб олиш учун олдимизда тўғаноқ бўлиб турган муаммолар ҳам йўқ эмас. Улардан энг биринчиси ишчиларнинг етишмаслигидир. Бу масала бизни анчадан бери қийнаб келади, — дейди Абдулла ака. — Масалан, 4 минг киши ўрнига корхонамизда ҳозирда 3,5 минг киши ишлаяпти. Лекин топшириқни бажаришимиз керак.

Яна бир муаммо — бу маҳсулот танқислигидир. Масалан, биз бир йилда юз турдан ортиқ моделда пойабзал ишлаб чиқарамиз. 72 та ташкилот ва дўконлар бизнинг харидорларимиз ҳисобланишади. Уларга шартнома бўйича маҳсулот етказиб берамиз. Бироқ, баъзан материал танқислиги туфайли шартномаларимизни бажармай қолган кунларимиз ҳам бўлади.

Яна бир гап. Бозор иқтисодиёти даврида ҳисоб-китобни тўғри олиш керак бўлади. Айтайлик бизда қанча асбоб-ускуна бор? Ундан қанчаси, янги шароитга яроқли. Қанча хом ашё ишлатилади. Мана шу масалалар ҳам биздан ўз ечимини кутиб турибди.

Биз РСФСР билан шартнома туздик. Киев шаҳрида қўшма корхона ташкил қилинган бўлиб, у маҳсулотларини тўғри чет элга чиқаради. Шу корхона бизни шерикликка таклиф қиляпти. Қолаверса, Москвада «Консенсус» ким ошди савдоси жамияти тузиляпти. Унга аъзо бўлган 40 корхона орасида бизнинг бирлашма ҳам бор. Хуллас, янги истиқболлар олдида турибмиз. Унга қай даражада эришиш эса меҳнатимизга, қолаверса, ишимиз сифатига боғлиқ...

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

Жамият ва қонун

ЖАМОАТ БИРЛАШМАЛАРИНИ РЎЙХАТГА ОЛИШ

ИНСОН ҳуқуқлари тўғрисидаги умумий Декларацияда ва Ўзбекистон Республикаси Мажмуаларида кўрсатилган инсон ҳуқуқларини тўлиқ амалга ошириш учун кенг демократик йўл очиб бериш мақсадида раҳбариятимиз махсус Қонун қабул қилдилар. «Жамоат бирлашмалари тўғрисида» деб аталган бу Қонун 1991 йилнинг 15 февралида қабул қилиниб, 1 мартдан бошлаб кучга кирди. Ушбу Қонунни амалга ошириш ва ҳаётга кенгроқ тадбиқ этиш ишлари адлия вазирлиги зиммасига юклатилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти қошидаги Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра, жамоат бирлашмалари ўз Низомларини рўйхатдан ўтказиш учун Низом қабул қилинган кундан бошлаб бир ой ичида адлия бошқармаларига мурожаат қилишга ҳақлидирлар. Республикамиз пойтахти ҳудудида жойлашган жамоат бирлашмаларининг Низомларини рўйхатдан ўтказиш ва уларнинг фаолиятини назорат қилиш ишлари билан Тошкент шаҳар ижроия комитетининг адлия бошқармаси шуғулланади.

Жамоат бирлашмаларидан аризани қабул қилиб олишда қуйидаги ҳужжатлар қўшиб берилиши шартлигига алоҳида эътибор берилмоқда: жамоат бирлашмаси Низомидан ва уни тасдиқлаган ташкилий йиғилиш баённомасидан икки нусхадан, Низомни рўйхатдан ўтказиш учун тўланадиган ҳақнинг тўланганлигини тасдиқловчи давлат банки томонидан берилган ҳужжат, жамоат бирлашмасини ташкил этган ташаббускорлар тўғрисидаги маълумотлар (ташаббускор фуқаролар учун уларнинг фамилияси, исми, туғилган йили ва яшаш жойи) ёзилади. Сиёсий партиялар ва касаба уюшмалари учун эса, юқорида санаб ўтилган ҳужжатлардан ташқари, 3000 кишидан кам бўлмаган аъзоларининг исм ва шарифлари, туғилган йили ҳамда яшаш жойи кўрсатилган рўйхати қўшиб берилиши керак.

Масалан, шаҳар Талабалар шаҳарчасида жойлашган «Ижтимоий ҳимоя фонди» жамоат бирлашмасининг таъсис мажлиси бўлиб, унинг 1991 йил 2 апрелдаги 1-баённомасида раислик этувчининг исми ва шарифи ёзилмаганлиги, муҳр босилмаганлиги ва имзоси йўқлиги каби қатор камчиликлари сабабли ҳужжатлар биринчи марта қайтарилди. Адлия бошқармамизнинг жамоа бирлашмалари Низомларни рўйхатга олиш иши билан шуғулланувчи ходимлари жамоат бирлашмаларининг аризаларини юқорида кўрсатилган ҳужжатлари бор бўлгандагина қабул қиладилар. Ушбу ҳужжатларнинг тўғрилигига қаноат ҳосил қилишлари учун уларнинг ўзлари текшириш ўтказишлари ҳам мумкин.

Тақдим этилган ариза ва унга қўшиб берилган ҳужжатлар 2 ой давомида кўриб чиқилиши, чуқур таҳлил қилиниши, тегишли қонун ва қоидаларга солиштирилиши ва зарур ҳолларда эса, давлат ва жамоат органлари мутахассисларининг ҳуқуқий анализлари олиниши даркор.

Тушунарли бўлиши учун бир мисол келтирай. Бектемир райони ҳудудида яшовчи корейс миллатига мансуб бўлган аҳолининг миллий тил, маданият, урф-одат ва анъаналарини тиклаш ҳамда ўрганишларига яқиндан ёрдам бериш мақсадида тузилган «Тиклаиш» жамоат бирлашмасини рўйхатдан ўтказиш учун Ўзбекистон корейслар жамияти маданий марказининг 59 — 2-хулосаси олингач, ушбу жамоат бирлашмаси шаҳар адлия бошқармасининг шу йил 13 августдаги коллегия қарорига кўра рўйхатга олинди.

Амалдаги Қонунга кўра, бошқармамиз томонидан фақатгина Тошкент шаҳри миқёсидаги жамоат бирлашмаларини рўйхатга олиш мумкин. Лекин, Қонунда кўрсатилган талабларни яхши тушунмаганликлари натижасида пойтахтимизда янгидан ташкил бўлаётган давлат ташкилотлари ва бошқа турдаги ташкилотлар ҳам ўзларининг Низомларини рўйхатдан ўтказиш учун бошқармамизга мурожаат қилмоқдалар. Жумладан, «Зенит» деб номланган махсуслаштирилган савдо маркази ўзининг Низомини рўйхатдан ўтказиш масаласи билан бизга мурожаат қилишганида, уларнинг илтимоси асоссиз ва қонунсиз эканлиги тушунтирилди. Шу ўринда айтиб ўтишим керакки, «Жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги Қонун тижорат мақсадларини кўзлайдиган ёки бошқа корхоналар ва ташкилотлардан фойда ундириб олишга кўмаклашадиган ширкат, диний ва бошқа ташкилотларга, яъни халқ дружиналари, ўртоқлик судлари ҳамда ташаббускор жамоат идораларига нисбатан амал қилмайди.

Хизмат вазифасини ўташда ҳалок ва ногирон бўлган милиция ходимлари ва уларнинг оилаларига моддий, маънавий, ҳуқуқий ҳамда ижтимоий ёрдам бериш учун тузилган «Милицияни қувватлаш жамғармаси» деб номланган жамоат бирлашмаси жорий йилнинг 31 майида рўйхатдан ўтказилган эди. Ушбу бирлашманинг қилаётган ишлари мақтовга лойиқ. Яқинда ўтказилган йиғилишда Тошкент шаҳридаги милиция ходимларидан 10 нафарининг оиласига 10.000 сўм моддий ёрдам кўрсатилди.

Адлия бошқармамизнинг 11 июнь, 13 август ва 19 сентябрь кунлари ўтказилган коллегиясида жами бўлиб 10 жамоат бирлашмаси рўйхатдан ўтказилди. Булар орасида Фаластин билан Ўзбекистон Республикаси пойтахти аҳолиси ўртасида дўстлик ва ҳар томонлама алоқани мустаҳкамлаш, араб мамлакатида маданиятимизни, санъатимизни ташвиқот қилиш мақсадида тузилган «Фаластин маркази» деб номланган жамоат бирлашмаси, давлат муассасалари ходимлари касаба уюшмаси, «Жайхун» деб номланган хайрия фонди ва бошқа жамоат бирлашмалари бор.

Жамоат бирлашмаси Низомини рўйхатга олган адлия бошқармамиз Қонуннинг талабига кўра, жамоат бирлашмаси ўз Низомига қандай риоя этаётгани устидан назорат ўрнатади. Бунинг учун жамоат бирлашмаси раҳбариятидан улар қабул қилган қарорларни сўраб олиш, жамоат бирлашмаси ва унинг раҳбарий органи томонидан ўтказиладиган тадбирларда қатнашиш, Низомга риоя қилиниши билан боғлиқ бўлган масалалар юзасидан жамоат бирлашмаси раҳбаридан, аъзоларидан ва бошқа фуқаролардан тушунтириш хатлари олиши мумкин.

Жамоат бирлашмаси фаолиятида ўз Низомида белгилаб қўйилган мақсад ва вазифалар доирасидан четга чиқканлиги ёки амалдаги қонунларни бузадиган хатти-ҳаракатларни содир этганлиги аниқланса, ана шу жамоат бирлашмасининг раҳбар органига Низомни рўйхатга олган адлия бошқармаси томонидан ёки прокурор томонидан ёзма равишда огоҳлантириш берилади. Агар шундай ҳаракат йил давомида яна қайтарилса, бундай жамоат бирлашмасини тугатиш масаласи тегишли ҳужжат ва материаллар билан судга оширилади. Бу масалани тегишли вилоят шаҳар суди кўриб чиқади.

Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланганидек, вилоят, район, шаҳар миқёсида фаолият кўрсатувчи жамоат бирлашмалари Низомларини рўйхатга олиш учун минг сўм тўланиши зарур. Бу маблағ давлат банкига тўланади ва тегишли маҳаллий бюджет даромадига қўшилади. Ногиронлар, хотин-қизлар, фахрийлар, болалар бирлашмалари ҳамда мақсадлари тинчликни мустаҳкамлаш, халқаро бирдамликни ривожлантириш ва бошқа хилдаги инсонпарварлик ғояларини олға суришга қаратилган халқаро жамоат бирлашмаларининг Низомини рўйхатга олиш учун олинадиган ҳақ миқдори 10 фоизга камайтирилди.

Жамоат бирлашмаси Низомига кейинги киритилган қўшимча ва ўзгартиришларни рўйхатга олиш учун эса, Низомни рўйхатга олганда тўланган пулнинг 50 фоизи миқдорида ҳақ олинади. Агар, Низом рўйхатга олинганлиги ҳақидаги гувоҳнома йўқотиб қўйилса, унинг янги нусхасини бериш учун Низомни рўйхатга олишга тўланган маблағнинг 10 фоизи миқдорида ҳақ тўланади. Республика адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинган жамоат бирлашмаларининг вилоят, район ва шаҳар бўлимлари — вилоят ва Тошкент шаҳри адлия бошқармалари томонидан рўйхатга олинмайди.

Нарзулла БОТИРОВ,
Тошкент шаҳар адлия бошқармасининг етакчи маслаҳатчиси.

Бозор иқтисодиёти алифбоси

ИЗОҲТАЛАБ АТАМАЛАР

Бозор иқтисодиётига оид адабиётларда кўп қўлланиладиган, изоҳталаб атамалар ҳам учрайди. Уларнинг энг муҳимларининг қисқача маъноси қуйидагича:

АВИЗО — ўзаро ҳисоб-китоблардаги ўзгаришлар, пул, мол ва буюмлар жўнатилганлиги ҳақида банк томонидан хабарнома.

АВУАРЛАР — хорижий банкларда сақланаётган банк маблағлари, шу жумладан чет эл валютаси, қимматли қоғозлар ва олтин ҳисобидаги маблағлар.

АКЦИОНЕРЛАР ЖАМИЯТЛАРИ ВА МАСЪУЛИЯТИ ЧЕКЛАНГАН ЖАМИЯТЛАР — юридик шахслар ва фуқаролар билан келишилган ҳолда улар маблағларини хўжалик фаолиятини юргизиш мақсадида жамлаш йўли билан тузилган жамиятлар. Жамиятлар юридик шахс ҳисобланади. Акционерлар жамиятининг Низом фонди 500.000 сўмдан кам бўлиши мумкин эмас. Масъулияти чекланган жамиятнинг Низом фонди камида 50.000 сўмни ташкил этиши керак.

АКЦИЯ — акционернинг акционерлар жамиятини бошқариш, фойдани, бу жамият тугатилган тақдирда унинг қолган маблағларини тақсимлаш ҳуқуқини тасдиқлайдиган қимматли қоғоз.

АУДИТОР ХИЗМАТИ — шартнома асосида ҳақ тўлаш ҳисобига молиявий-хўжалик ишлари, бухгалтерия ҳисоб-китоби олиб борилишини тамоман мустақил равишда назорат қилиб борадиган ташкилот.

БАРТЕР БИТИМИ — мувофиқлаштирилган нарх-наволарда пул тўламасдан мол айрибошлаш.

ВЕКСЕЛЬ — қарз олинганлик тўғрисида қатъий белгиланган тартибда тузилган ёзма мажбурият. Вексель эгаси қайд этилган муддат тугагач, қарздордан ёзма мажбуриятда кўрсатилган қарзни тўлашни талаб этиш ҳуқуқига эга бўлади.

ДЕПОЗИТ — молиявий-кредит, божхона, суд ёки маъмурий муассасаларга сақлаш учун берилган пул маблағлари ёки қимматли қоғозлар.

ДИЛЕР — ўз ҳисобига биржада ёки савдода воситачилик қиладиган шахс ёки фирма.

КЛИРИНГ — мол, қимматли қоғозлар ёки хизматлар учун ўзаро келишувга асосан нақд пул тўламасдан ҳисоб-китоб қилиш тизими.

КОНСОРЦИУМ — муайян иқтисодий лойиҳаларни амалга ошириш учун шартнома асосида фирмаларнинг муваққат бирлаштирилиши.

ЛИЗИНГ — мулкни бошқаларга ижарага бериш мақсадида сотиб олган мулкдордан ўша мулкни ижарага олиш.

«НОУ-ХАУ» — у ёки бу ишлаб чиқаришни ташкил этиш учун зарур бўлган, лекин патентланмаган техникавий, технологик, тижорат ва бошқа билимларнинг техникавий ҳужжат сифатида расмийлаштирилган жамламаси. Илмий-техникавий, бошқарув, тижорат ва молиявий «ноу-хау»лар мавжуд.

ХОЛДИНГ — бошқа компаниялар устидан назорат ўрнатиш мақсадида ўз капиталини улар акцияларининг ярмидан кўпроғини сотиб олишга сарфлайдиган акционерлар компанияси.

ЭМИССИЯ — банк ва хазина билетларини, қоғоз пулларни ва қимматли қоғозларни тайёрлаш ҳамда муомалага чиқариш.

Фан — ишлаб чиқаришга

ФАЗОГИР ВА МАТЕМАТИК ГЕОЛОГ БИЛАН БИРГА

Ўзбекистон Фанлар академияси геология ва геофизика илмгоҳи лабораториясининг мудири, геология-минералогия фанлари доктори Файзулла Усмонов Нурота районидаги гранит конлари хариталари туширилган альбомни стол устига қўйди. Уларга қараб туриб, бу конлар қандай тусда пайдо бўлганинигина эмас, айни вақтда тоғ жинсларида у ёки бу минералларнинг миқдорини ҳам аниқлаш мумкин.

Бу хариталар одатдаги хариталарга ўхшайди. Улар узоқ давом этган дала экспедициялари, кўпдан-кўп тоғ жинсларини микроскоп остида кузатиш асосида тузилган... Бироқ, бу харитани тузиш учун ҳеч қандай экспедиция талаб қилинмади. Бу хариталар космик суратларни компьютерда таҳлил этишнинг янги усули илмгоҳда ишлаб чиқилганлиги натижасида пайдо бўлди. Лаборатория номининг ўзи ҳам мазкур усулнинг ўзига хослигидан далолат бериб турибди: математик геология лабораторияси...

Маълумки, ер юзасини кузатилаётган объектлардан қайтадиган кенг диапазондаги нур тўлқинлари ёрдамида фазодан туриб суратга тушириш мумкин. Бу диапазонга спекторнинг кўринадиган ва унинг инфрақизил қисми киради. Кенг миқёсда шундай усулда суратга туширишда фазода олинган ҳар бир сурат юзадан қайтадиган сигналларни қайд этади ва ерга рақам тариқасида узатади. Шу вақтгача суратларни ўрганиш ва таҳлил этиш натижасида юзага чиқадиган геологик тузилмалар ҳақида умумий тасаввур берарди.

Тошкент олимлари ишлаб чиққан усул ўзида геология ва математикани уйғунлаштирган бўлиб, фазодаги сигналларни янада тўлароқ ўрганишга имкон беради. Бунга энг янги техника, жумладан лабораторияга ўрнатилган кучли шахсий компьютерлар кўмаклашади.

Ҳозирча альбомга жумҳуриятимиз жануби-ғарбидаги айрим ерларнинг хариталари киритилган холос. Яқин вақт ичида фазода олинган бошқа суратларни ҳам тегишли йўл билан ўрганишга қарор қилинди. Олимлар бошқа бир вазифани ҳам бажаришни мўлжаллаб турибдилар — Ўзбекистон геологиясига тегишли бўлиб, космосдан олинган маълумотлар ягона компьютер мажмуига киритилади. Бу эса геологлар кўпгина авлоди фаолиятини анча енгиллаштиради. Файзулла Усмонов ўз лабораториясида олиб борилаётган ишлар ва режалар ҳақида гапирар экан, ўзига муҳим туюлган бир масалани алоҳида таъкидлади: тадқиқотларнинг ҳозирги босқичидаёқ қазиб олиниши кутилаётган фойдали қазилмаларнинг илмий асосланган тахминий режалари учун фазодан олинадиган суратлардан кенг фойдаланиш мумкин. Фазо хариталари геологларга жумҳуриятимиз бойликларини аниқроқ белгилашга, олтин, вольфрам, мис ва Ўзбекистон қаърида яшириниб ётган ҳамда халқимиз фаровонлигини янада оширишга имкон берадиган бошқа фойдали қазилмаларни топишга ёрдам беради.

Г. ЛИПШИЦ,
(ЎзТАГ).

Одатда маиший хизмат кўрсатиш ходимларидан кўп кишилар шикоят қилишади. Айниқса ойнаи жаҳон ҳамда радио тузатадиган усталар устидан. Бу тўғри. Чунки гуруч курмаксиз бўлмайди дегайларидек, уларнинг ичида ҳам ўз ишига масъулиятсизлик билан ёндошадиганлари топилади.

Бироқ бу соҳада ўз ишига сидқидилдан ёндошадиган кишилар кўплаб топилади. Шулардан бири уста Анвар Акромовдир. У «Кафолат» техника марказига қарашли телерадио устахоналаридан бирида ишлайди. Мана шунга ҳам 12 йил бўлиб қолибди. Шу йиллар ичида битта ҳам мижоз унинг устидан шикоят қилгани йўқ.

СУРАТДА: уста Анвар Акромов навбатдаги носоз ойнаи жаҳоннинг «касал»ини аниқлаш пайти.

Миртемир Қодиров сурати.

«НИЯТ»НИНГ МАҲСУЛОТЛАРИ

ЎРТА Осиё кабеллар ишлаб чиқариш бирлашмаси таркибидаги «Ният» ташқи тижорат фирмаси турли-туман халқ истеъмол моллари чиқаришга ихтисослашган. Фирма хориж мамлакатлари билан ҳам алоқа қилмоқда.

Куни кеча бу ерда «Жигули» автомашиналари электрогенераторининг чўткасини ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Шуниси эътиборга моликки, илгари бу маҳсулотни мамлакатимиздаги автоҳаваскорларга фақат Самарадаги корхона етказиб берарди. Шунингдек, «Ният» ишчилари яна бир хайрли ишга қўл урдилар. Ҳозир корхонада қушлар учун қафас ҳам тайёрланяпти. Қафас тайёрлашда ишлаб чиқариш жараёнида чиққан чиқиндилар, яроқсиз маҳсулотлардан фойдаланилмоқда.

Садриддин ШАМСИДДИНОВ.

Адабиёт ва санъат

• Оналар ҳақидаги маъсум қўшиқдай асар.

• Камалакнинг рангин нурлари жилваси.

• Шоир қалби ҳақиша қайноқ.

Бир асар тарихи

«ДУНЁНИНГ ИШЛАРИ»

(ва фақат у ҳақида эмас)

ТАВАЛЛУДИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИНИ НИШОНЛАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ЁЗУВЧИСИ ЎТКИР ҲОШИМОВ БИЛАН СУҲБАТ

— Ўткир ака, адабий жараённи кузатиб борган киши яқин-яқингача сизни ҳатто мажлислар ҳайъатида кўрмаганини эътироф этади. Ҳатто, «боқий рўйхатлар»да ҳам номингиз зикр этилмади десам тўғри бўлади. Бугун, адабиётдаги катта хизматларингиз учун Ҳамза номидаги республика мукофотига, Ўзбекистон халқ ёзувчиси унвонига муносиб топилдингиз. Бу, албатта, ижодингизга, асарларингизга берилган мукофот, шундай эмасми?

— Ижодкор қавми гўдакка ўхшайди. Бир оғиз ширин сўз билан боши осмонга етади, бир оғиз хунук гап билан қаттиқ изтиробга тушади. Унинг бахти ҳам, бахтсизлиги ҳам шунда бўлса керак. Шудринг томчисидек нозик бўлмаган одамдан чинакам ижодкор чиқиши қийин. Албатта, вақт ўтиб, маълум ҳаётий тажрибалар пайдо бўлганидан кейин қаламкаш мақтовларга ҳам, ўринли ва ўринсиз танқидларга ҳам хийла хотиржам қарайдиган бўлиб қоларкан. Биласизми азизим, аммо бари-бир қаламкашнинг қалби бошқа касб эгаларига қараганда тез таъсирланиш хусусиятини йўқотмайди.

Табиийки унвон ва нишонлар, ҳайъатлар ҳаммаси нисбий тушунча. Асарнинг ҳақиқий баҳосини китобхон беради. Ўқувчи сиз ёзган китобни ўқиганида йиғласа ёки кулса, ўйга толса, асар қаҳрамонларини ўзига ошно қилса, қаламкашни кўрганида кўзида қувонч нури порлаб кетса — ижодкор учун энг катта мукофот шу. Яқинда Фарғона водийсига бордик. Саид Аҳмад, Эркин Воҳидов, Умарали Норматов ва бошқа ҳамкасбларимизни нақадар катта меҳр билан қарши олишганини кўриб, суюниб кетдим. Ўзининг ёзувчисини дилдан севадиган, фақат шеърни эмас, насрий асарларидан ҳам бутун-бутун бобларни ёддан ўқийдиган кишилар ҳам кўп экан. Улар ёзувчи деганда ўз дардига ҳамроҳ одамни, ҳатто қандайдир муқаддас инсонни тасаввур қилади. Шундай халқимиз борлигига қувонишимиз керак. Шундай халққа лойиқ яхши асарлар ёзишимиз лозим.

— «Нур борки соя бор», «Квазарлар», «Баҳор қайтмайди», «Икки эшик ораси» қисса ва романларингиз, хусусан, «Дунёнинг ишлари» қиссангиз ана шундай асарлар сирасига киради деб ўйлайман. «Дунёнинг ишлари»ни китоб қилиш аввалбошда хаёлингизда бормиди? Унинг сюжети яхлит ўйланганми ёки дастлаб бир-икки ҳикояси ёзилиб, кейин уларни қиссага айлантириш фикри туғилганми?

— «Дунёнинг ишлари»ни китоб қилиш аввал бошда хаёлимга келган эмас. Мен шунчаки кўнглим қатига чўккан сукут ва изтиробни қоғозга туширдим холос. Тўғрироғи у туйғулар қалбимдан отилиб чиққан.

Ҳозир аниқ ёдимда йўқ. Абдуғафур Расулов билан Намангангами, Сурхондарёгами борган эдик. Ўша кезлари онамнинг вафотидан қаттиқ изтиробда юрган эдим. Кечаси билан ухламай чиқдим. Абдуғафур ака ҳолатимни сезиб ётган экан.

— Ақл ўргатмоқчи эмасман, ахир сиз ёзувчисизку! Кўнглингиздан кечаётган туйғуларни қоғозга туширсангиз бўлмайдими? Шунда анча енгил тортардингизку, — деди у киши.

Шу тариқа ўша туйғу ва таассуротлар кичик-кичик ҳикоя ва лавҳалар бўлиб туғила бошлади. Бир қисми «Гулистон» ойномасида босилиб чиқди. Кейин «Саодат» ойномаси харидор бўлди. Ўша пайтда Зулфия опа «Саодат»нинг бош муҳаррири эдилар.

— Ойномамизнинг ҳар сонига биттадан ҳикоя етказиб бериб турасиз. Мени айтди дерсиз, бу китобингиз гўзал бўлади, — дедилар.

Ўйлаб қарасам, умуман оналарга ва айниқса ўзбек онасига хос бўлган чексиз маънавий бойликни кўрсатувчи асарлар кам экан. Қисса шу тариқа дунёга келди. Бироқ, такрор айтаман, мен уни китоб қилиш учун эмас, юрагимдаги туйғуларни тўкиб олиш учун ёздим.

— Мустақил ҳикоялардан иборат ушбу қиссада образлар жуда кўп. Улар аксариятининг прототиплари ҳам бор. «Икки эшик ораси» романингизга шу образлардан бир-иккитаси ўтиб қолгандек назаримда. Ё менга шундай туюлдимикан?..

— Ижод жараёнида бундай ҳоллар бўлиши мумкин. Фақат бир қаҳрамон иккинчи асарга нусха бўлиб кўчмаслиги керак. Менинг тасаввуримдаги Умар закунчи Далавой налугчига нисбатан кўп ишлари билан фарқ қилади. Далавой налугчи уруш ва ундан кейинги даврларда халқни қақшатган кимсаларнинг йиғма образи бўлса, Умар закунчининг ҳаракат доираси кенгроқ ва чуқурроқ. Танқидчилар эътибор берганми, йўқми билмадим, менимча Умар закунчи қиёфасида биз яшаб келган системанинг, зўравонлик системасининг инъикоси акс этган. У нимаики қилса «Закон» номи билан қилади. Бу «закон»лар эса айнан зўравонлик, қонунсизликка мосланган. Қонунларимиз халқни нодонга айлантиришга қаратилган. Тоталитар системада бошқача бўлиши мумкин ҳам эмас. Негаки бу системанинг тагида онгли одамларни бошқаришдан кўра, нодонларни бошқариш осонроқ деган қаттол шиор ётади.

«Дунёнинг ишлари»даги амма билан «Икки эшик ораси»даги Қора амма ҳам феъл-атворлари билан бир-бирларидан кескин фарқ қилади.

— «Армон» бадиий фильмида худди қиссадаги Ача лўли билан бўлгани каби лавҳа бор. Буни қандай изоҳлайсиз?

— «Армон»ни яқинда кўрдим. Бу билан лўли эпизодини ким кимдан олган деган масалани кўндаланг қўймоқчи эмасман. Менимча бу ерда бошқа сабаб бор. Гап шундаки одам бошига оғир кулфат тушган пайтда маълум маънода хурофотга ишонадиган бўлиб қолади. Биров кўпроқ, биров камроқ. Бундан ташқари уруш ва ундан кейинги йилларда ҳам ҳар бир қишлоқ, ҳар бир маҳалланинг ўз «лўлиси» бўлар эди. Қизиғи шундаки улар одамларга имкони борича, яхшилик башорат қилар эдилар. Одамлар ҳам унга ишонар эдилар. Бундай ҳолатни уруш даври ҳақида ёзилган талай асарларда кўришимиз мумкин. Эсингизда бўлса Михаил Бубенновнинг «Оқ қайин» романида ҳам фронтчининг уйига лўли хотин келиши тасвирланган. Начора, қаламкаш ҳаёт ҳақиқатидан узоқлашиб кетолмайди.

— Рус тилидан таълим бергувчи бир муаллима сизга йўллаган хатида «Шайх» кўпроқ диндорларга нисбати бериладиган сўз-ку, нега қаҳрамонингизни шу ном билан атадингиз?» деб ёзган экан. Чамаси у қиссанинг рус тилидагисини ўқиган чоғи...

— Китобхоннинг бу саволи мени ҳайрон қолдиргани йўқ. Мени бошқа нарса ҳайратга солади. Биз етмиш йил давомида бадиий ижоднинг миллийлигини рад этиб келдик. «Шаклан миллий, мазмунан социалистик» деган низомга амал қилиб келдик. Аслида бу куракда турмайдиган гап. Адабиёт ва умуман санъат фақат шаклан эмас, мазмунан ҳам миллий бўлиши керак. Бадиий ижодда, тасвирий санъатда, театр санъатида ҳар қалай ушбу шиор қолипига сиғмайдиган асарлар озми-кўпми яратилди. Ўзбек фольклори эса тўқсон фоиздан ортиғи «шаклан миллий, мазмунан социалистик» қолипнинг «ноёб» намуналари бўлди. Экранда салла ўраган, эшак минган чол кўринса шу билан у «Ўзбекфильм» маҳсулоти деб аталди. Ўзбекнинг қалби, феъл-атвори акс эттирилган ўзбек ролини аллақандай чулчут ўйнаган, ўзбек ҳаётини мутлақо билмайдиган муаллифлар ёзган асарлар кўпайиб кетди.

Маълум маънода халқимиз ҳаётини акс эттирган «Меҳробдан чаён» фильмини эслаб кўринг. Асар қаҳрамони — туппатузук мулла йигит қўлини чайганидан кейин обдон силкитади — «ўзбек бўлмай ўл».

«Дунёнинг ишлари», мақтаняпти деманг, шахсий фикрим, соф миллий асар. Мабодо у Москва танқидчилари олқишига сазовор бўлмаган бўлса бу менинг айбим эмас. Мен уни ўзбек ва умуман мусулмон китобхонлари ўқисин учун ёзганман. Асар ўзи мўлжаллаб ёзилган китобхон кўнглидан ўрин олса шунинг ўзи катта гап.

Шу ўринда умуминсонийликнинг буёғи қандай бўлади деган савол туғилиши мумкин. Она-болага муносабат миллатни ҳам, давлат чегараларини ҳам тан олмайди. Бу борада асар бошқа миллат вакилларига ҳам маъқул бўлган кўринади. Сиз айтган хат масаласига келсак, табиийки рус китобхони «Шайх» деганда, албатта, дин вакилини тушунади. Бунинг учун уни айбламаслик керак. «Дунёнинг ишлари»даги Шайх бутунлай бошқа одам.

— «Дунёнинг ишлари» қиссасини давом эттириш ниятингиз йўқми?

— Йўқ, бундай ниятим йўқ. Ҳар бир нарса ўз ҳолича тирик организмга ўхшайди. Унга ҳадеб янги бобларни ёпиштириш ярамайди.

— Ўткир ака, сизни оқшомхонлар номидан эллик ёшингиз билан қутлаймиз. Ва шуни айтамизки сизнинг содиқ дўстларингиз — биз, «Оқшом»чилар ва оқшомхонлар янги асарларингизга ҳар қачонгидек муштоқмиз.

— Раҳмат, миннатдорман! «Оқшом»да ўзим меҳнат қилганман бир пайтлар. Янги асар ёзгудек бўлсам «Оқшом»га бермай, қаёққа олиб борамап!

Суҳбатдош Темур УБАЙДУЛЛО.

СУРАТДА: Ўткир Ҳошимов оиласи даврасида.

Шербек Иброҳимов сурати.

Кўпнинг кенгашига

РАНГЛАРДА ОЛАМ МУЖАССАМ

МУСАВВИРЛИКДА ишлатиладиган мой-бўёқларнинг нафислиги, улар орқали яратилган асарлар умрбоқий бўлиб қолиши йиллар, асрлар давомида ўз исботини топмоқда. Маълумки, илгари усталар Россияда ўсимлик мойи, Италияда эса ёнғоқ меваси мойини ишлатганлар.

Илгари ҳайвонларнинг суяклари оловда куйдирилиб, упа ҳолига келтириб ҳам ранг тайёрланган. Ҳатто айримларини ҳосил қилишда қондан фойдаланилган. Кулоллар эса янтоқ томирларини йиғиб, оловда куйдирганлар. Кулига алюмин моддаси кукунидан аралаштириб кўза, коса ва турли хил уй-рўзғор идишларини сирлашган. Бундай изланишлар аста-секин ранг тайёрлашнинг қулай усуллари пайдо бўлишига олиб келган. Кейинчалик Ўрта Осиёда ҳам ўсимлик ва ёнғоқ меваси мойидан фойдалана бошлаганлар.

Ҳозир айниқса каноп ўсимлиги уруғидан мой-бўёқ ишлаб чиқаришга катта эътибор беріляпти. Олинган мой ойлаб сақлангандан сўнг ярим тайёр маҳсулот сифатида ишлаб чиқаришга юборилади.

Биз яшаётган сайёра, онатабиат мой-бўёқнинг асосий манбаи ҳисобланади. Масалан, қизил, тиниқ ҳамда тилла ранг оҳралар Воронеж вилоятидаги Журавка ва Новгород вилоятидаги «Любибино» қишлоқлари ҳудудидан олинади. Феодосия жигар ранги Қрим вилоятининг Феодосия шаҳри, Ван-Дик жигар ранги эса Порхова шаҳри атрофидаги торфли ерда бор.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Кўриниб турибдики, заминимиз керагича бўёқ турларини ҳосил қилиб бераяпти. Асосий гап уларни ишлатиш усулларини мукаммал ўрганиб олишимизда қолган холос. Ранглар она ер саховати, турмуш қувончи, безагидир. Бўёқларнинг бирбирига монандини қўллай олиш кўпгина касб эгалари, айниқса тасвирий санъат усталари учун ғоятда муҳим.

Бугунги кунда тўқимачилик саноатида 2000 дан ортиқ бўёқ тури ишлатиляпти. Шуларни билиш, рангларни ҳис қилиш ёш авлод учун жуда аҳамиятли эканлигини таъкидлаш зарур. Тасвирий санъат муаллимлари ва болалар муассасаларининг тарбиячилари бундай қобилиятни шакллантиришда муносиб ҳисса қўшмоқлари лозим.

Афсуски, бизда тасвирий санъат дарслари чегараланган. Агар бола табиат гўзалликларини тўғри идрок этса баҳор келиши билан юз очган бойчечакни узиб ёки эзғилаб кетмайди. Хўш, фарзандларимизда гўзалликка меҳр туйғулари қай тариқа уйғотилади? Нима учун биз уларни фикр юритувчи қилиб тарбиялай олмаяпмиз? Менимча, бунинг асосий сабаби оилада, боғчада ва мактабларда таълим-тарбия жараёни тўғри йўлга қўйилмаганидадир. Тўғри-да, болага нонни кўрсатсак, дарҳол нима эканлигини айтиб беради. Рангни эса бирортаси тушунтириб беролмайди.

Боғча ёшидаги болалар 100 га яқин рангни ажратиш қобилиятига эга бўлган давлатлар ҳам бор. Марказий телевидение орқали Япониядаги кичкинтойлар ҳаёти тўғрисида ҳужжатли фильм намойиш этилгани ёдимда. Улар электрон-ҳисоблаш машинаси орқали турли хил рангларнинг аксини экранга тушириб ўйнамоқдалар. Бу бизнинг фикр доирамиздагина ўйиндек туюлади. Аслида рангларни топиш учун болалар ижод қилишмоқда.

Демак, болалар муассасаларида ўйинларнинг ранг-баранг хилларидан кўпроқ фойдаланиш керак экан. Зеро, улар нафис тасвирий санъат гўзаллигини тарғибот қилиш омилларидан бири бўлиб қолсин.

Равшаң РАЖАБОВ,
Низомий номли Тошкент Давлат муаллимлар олийгоҳи бадиий-графика куллиётининг ўқитувчиси.

Отаёр ўзбек шеъриятида ўз овозига, ўз оламига, ўз ўқувчисига эга бўлган лирик шоирдир. Унинг «Ишқим баёни», «Лоларанг эртак», «Оқ фасл» сингари ўнлаб назмий китобларига кирган шеърлари аллақачон ихлосмандларининг қалбидан ўрин олган.

Жўшқин шоир дўстимизни ҳамиша энг дилкаш гурунг, мусоҳабаларда, дўстлар билан ширин суҳбатларда кўрардик. Ҳали қарасанг шеър ўқиётган, ҳали қарасанг устозларнинг тўйларига тайёргарлик кўраётган, рўзномаларда чиққан шеърларини кўзлари ёниб ўқиётган бўлади.

Отаёр «Оқшом»да ишлаган кезларида, айниқса, олижаноб хислатлари намоён бўлганди.

Бугун дўстимиз, ҳамкасбимизнинг саломатлиги ҳавас қиладиган даражада эмас. Лекин Отаёр қалбан ёниқ, у ҳар қандай дардни ҳам доғда қолдиришига ишонамиз. Бугун сиз ўқиётган шеърлар сўзимизни яна бир бор тасдиқлайди. Зеро, назм шоир қалбининг инъикосидир.

Назм чечаклари

МАНЗАРА

Шамоллар сасида хазонлар
зори,
Улар мозорига айланган
боғлар.
Ўтиб кетган йилнинг
нозли баҳори,
Лолаларсиз мизғир
жунжикиб тоғлар.
Энди қушчаларнинг сайри
узоқда,
Яйдоқ далаларда дайдир
изғирин,
Атрофни ўхшатиб минг
бир ямоққа,
Тўшала бошлайди файзсиз
кечқурун.

Ошиқлар сайридан бенасиб
қолиб,
Вафодор бевадай
тўлғанарди сой.
Унинг тўлқинида хазонлар
оқиб,
Тўлқин ой аксини парчалар
тинмай.
Фақат шамол хазон сочиб
ўйнайди,
Совуқ авзоига қўнмас
табассум.
Кимдандир эшитган, у ҳам
куйлайди:
Хазон сипоҳига мон
бўлур ким!!

МАЙЛИ...

Қора зулфинг каби
чўлғониб қолди
Йўллар ортимда
Нигоҳларинг мисол
интиқиб толдим
Ишқ қанотида.
Бироқ на қувончу
на шон келтирди
Кўз тутган йўлим!
Осмонлигинг ишққа
лаънат еткурди...
Топмадим кўним.
Қўлим кўкка чўзиқ, кўзим
хумордир
Чўзилган йўлга.

Бу хумор дил ҳануз
хунхордир, зордир...
Сен моҳдилга.
Нетай, муқаддасдир
муҳаббат васли —
Кутдириб кулса!
Муқаддас неки бор,
гўзалдир асли —
Йироқда бўлса...
Чўзилган йўллардай эшилиб,
эниб
Бўй берса у дил...
Тақдир! Тақдир бўлиб,
майли энтиниб
Бағрим пора қил!

ФУЗУЛИЙГА ИҚТИДО

Ёраб савдое ишқдан эт халос мани,
Қуй, ҳам давое ишқ тоқига ос мани.
Ҳар дам хаёли бирла қил ошно, вале
Бир дам балое ишқ кўксига ёз мани.
Бу ишқ дунёи ишқдин жунун бўлди тамом,
Жунун савдосин ёзу эт қоғоз мани.
Токи товоним тошдин чиқарса ўтлар,
Қийнар, ёзда ҳам ишқдин келмиш аёз мани.
Ҳар не дардига бўлди ул малҳам мудом,
Уни, табиби ишққа қил ҳамроз мани.
Бу ишқ уммони ҳадсиз — ҳудудсиз, токи
Отиб уммонни ишққа эт ғаввос мани.
Сабот топгилу ишқдан, Отаёр, сен ҳам
Дегил мажмуи ишқдан бир баёз мани.

ОТАЁР.

Ражаббой ОТА ТУРК

ОСМОННИНГ ЭГАСИ

Қисса

Йўл бўйи «Уялмайди булар, буларнинг ҳазар қилгулик нуқси бор, — дея ранжиди. — Дунёни бузса, шулар бузади, қачонки, бошимга осмонни ташласа, шулар ташлайди. Катталик шу бўлса, кечдим, ўн марта, юз марта кечдим!» Танбал уйига етгунча ошнаси Мўмин Нозимга кек сақлаб, шаънига аччиқ сўзлар ёғдирди. Алами босилмади. Хотинига кўк чой буюра туриб:

— Мўмин Нозимнинг отаси нечта? — деб сўради.

Аввалига хотини тушунмади, гапи жавобсиз қолди.

— Кармисан, сендан сўраяпман?

— Мен қайдан билай, қадрдон ошнаси сиз биласиз!

— Ошна дема-е, сатқаи ошна кетсин! Мен ҳам билмаяпман, бошим гаранг. — Танбал хаёл суриб «Бундайларнинг отаси кўп, жинси номаълум, — деб ўйлади. — Ҳазар қилгулик булар, барининг зоти паст...»

Шунақа, Танбалнинг одатлари бор бўлсин, Ҳотам номига тиркаб Танбал дейишса-да, у жуда нозик таъб...

* * *

ЭРТАСИГА Танбал кутган мўъжиза юз бермади: Эркин шамолламади. Ташқари иссиқ, чодир ичи салқин, Эркин тўшакка ўраниб ухлаган, шу ётишича болалар кечликка қайтган маҳал озодликка чиққан эди.

...Танбал Эркинга, Эркин Танбалга ўчакишдими—у нима деса, бола бажарар, натижа эса бир хил, кутганининг тескариси бўлиб чиқарди.

— Нима бало, умуртқанг йўқми сенинг, одаммасмисан, гапир, кимсан?! — Танбал қумда яланг оёқ турганича ўшқирди. — Урсанг-чи мени, сўксанг-чи ярамас, ахир бунча хўрламасанг мени?!

Эркин Танбалнинг бир пой этигини қучоғига сиққанича мўлтираб турар, Танбални тушунмас, қочиш сўкишни-да хаёлига келтирмас эди. У боланинг қўлидан этигини юлиб олди-да, юзига тарсаки тортди. Эркин қумга ағанаб, заиф инграді.

— Овозинг бор экан-ку, номард, сен ҳам йиғларкансан, одам экансан-ку! Йиғла, қаттиқроқ йиғла, жўраларинг эшитсин!

Ингараган овоз тинди.

Танбал уни шу куйи қолдириб ортига қарамай кетди. Чоғроқ саксовул соясида ёнбошлаб нафас ростлади. Тўйиб тамаки тортгиси келди. Чекмасди у. Бир пайтлар ҳавасга — бировларга тақлидан чеккан. Гоҳида ўша кунларни хотирлаб «рост-ёлғон кунларим» деб мийиғида кулади. Нима бу — ёшликми, ҳавасми ё бир ўзга кунга ташналик, ўзни тайёрлашмиди? Ўйлаб қараса, ҳеч нима, чекишни ҳам уддасидан чиқмаган. «Ношуд, ношудман.—Танбал аламидан қуриган какра шохчасини чайнаб тупурди, — эҳ, умрни ёлғонга беладим. Ношудман! Шу кунгача рост-ёлғоннинг фарқига бормай, умрим сув қуйгандек жимжит, бехавотир, сокин кечди. Мени ҳеч ким сўрамади, мен ҳеч кимни сўрамадим. Ҳеч кимга даъвом йўқ менинг. Аслида-чи?... вақт етиб, рост кун сени худодай қаршиларкан. Тили йўқ гўдакдек, нима қилишингни билмайсан, ҳайратдан ёқа жуфтлайсан, шундан бошқага ярамайсан. Ношудман, ношуд!..»

Қизиқ, чўлга чиқмасидан сал илгарироқ у аёлига ғалати гап қилган: «Хотин, кимнидир ургим, бўғгим келади». Хотини эса кулиб, «Мана, мен-да ўша урадиган, бўғадиганингиз», деди. Танбал туриб-туриб «Сен тушунмайсан» дея минғирлаб қўйди. Тўғри-да, ўзи тушуниб, тубига етмаган ҳолни хотини қайдан билсин, тушунсин? Инсоннинг феъли ғалати. Бирида у ҳафтанинг етти кунида ҳам ичиб, кайф бўлиб юрадиган ёғочкор уста Мустафоҳнинг «Рухсат берсанглар, космосга учардим» деб Москвага хат ёзганидан дохил бўлиб, устидан кулган эди. Мана энди ўзи... кимнидир калтаклагиси, бўғгиси келиб, хотинига дардиҳол қилиб турибди. Биров ишонармиди бу гапга? Ишонса нима — осмон узилиб ерга тушармиди?

Сўнгги кун у хотинига «Жимлик жонимга тегди! — деб бақирди. — Гўнг титиб, молга қарашдан бошқа ишинг йўқ, тилинг борми сенинг? Сен ҳам бундай хотинга ўхшаб жаврасанг-чи! Ёки рўзғоринг бут, оғзингдан ёғ оқизаяпманми?!» Бу гал у «Дами ўткир бир мулла топиб, ўзингизни ўқитинг, отаси, — деди. — Сизга жин-пин йўлиққан...»

«Кошки эди... Бошқаларга йўлиққан жин мени кўрмайди ҳам...» Танбал ҳафсаласи пир бўлиб далага отланди. Оқшом «Эртага чўлга кетар эканман» деб кириб келди.

* * *

«СЕН менинг кўзимни очдинг. Эркин, барибир, кўрман-да, кўр. Қўлим қисқа менинг... болам. Йўқ, сен болам эмассан. Бегонасан, менгада бегона, юрт деб сиғинганим шу чўл, тупроққада бегонасан!»

Томоғи қақраб, ютинди. Тирсагини қумдан кўтарди. Яқин атрофда сув йўқ, чодирга боришга эринди. Бугун оддий сув ҳам Танбалдан йироқда. Кераклиси ҳамиша ҳам ёнингда муҳайё бўлавермас экан. Керакли ҳар бир хасга қўл чўзасан, у эса... «Керак ҳам гапми, — Танбал бор аламини йиғиб яна Эркинга сочди, — раҳбар бўлади бу бола, ошнам Мўмин Нозимдек, йўқ, ундан ўткирроқ дами кескир раҳбар бўлади бу бола!..»

Энсаси лўқиллаб кўзини юмди. Пешонасини билагига тираб, қумга чўзилди...

* * *

КЕНГ, узун хона. Деворда дунёнинг сиёсий харитаси, яна кимнингдир сурати осиғлиқ. Тўрда савлатли ёзув столи, стол устида тарвуз палласидек қора муҳр. Эркин ўнг қўли билан муҳр дастасини маҳкам сиққанича, оғирлигини курси суянчиғига ташлаб, таъзим билан бош эгганларга кўзлари ёниб қарайди. Ниҳоят, Эркин ўрнидан турди. Таъзимдагилар кичрайди — митти ҳамқишлоқлари, тенгқур синфдошларига айланди. Эркиннинг боши шифтга тегай дейди, белида камар, камарида узун ғилофли қилич осиғлиқ. Хона бўйлаб наридан бери юрганида темир пол «тақ-тақ» этиб овоз чиқазади. Туйқус йиғилганларга қаради-да, ўртада тўхтади. Кутилмаганда у қиличини қинидан суғурди, хона бўйлаб сочилган митти ҳамюртларини бир-бир имлаб чақира бошлади. Миттилар чувиллашиб бир бурчакда сиқилишди. Юрак ютиб ҳеч ким Эркинга яқин йўламади.

— Барингни чопаман, қираман! — у ғазаб билан сапчиди-да, тўдага қилич солди. Хонани дод, фарёд, қарғиш қоплади. Миттиларнинг фарёди ҳадеганда тинмади. Хонада овоз билан қўшилиб қон оқди.

Эркин тағин қилич яланғочлади.

— Тўхта, тўхта ноинсоф! — қилич дамини Танбалнинг овози тўсди.

— Уф, чарчадим, булар бунча кўп, буларни қириб тугатолмайсан!!—Эркин овоз келган томонга қайрилди, қилич учини полга тираб, қад ростлади. Омон қолган сўнгги митти Эркиннинг оёғини қучди. У оғир қиличини миттининг устига ташлаб, полга ётқизиб қўйди.

— Мени танимаяпсанми Эркин? — овоз эгаси ўзини таништди. — Мен Ҳотам Танбалман. Қарғишга қолдинг, сен касофат, жигарларингнинг қонини ичдинг!

Эркин совуқ жилмайди-да, эгилиб қиличини олди, полда типирчилиб ётган сўнгги миттининг юрагига санчиб, Ҳотам чолни имлади.

— Чопмоқчимисан? — чол ҳайиқмай Эркин томон интилди-ю, оёғи полдан узилмади, қараса, тўпиғигача қонга ботган.

Кўз очиб юмгунча Эркиннинг қонли қиличи Ҳотам чолнинг боши узра пайдо бўлди.

— Майли, чоп, чоп, Эркин, қондошларинг битган тупроқда мен яшаймики — мурод ҳосил бўлсин!!

Эркин қаҳрли тиржайди.

— Шошма, — Танбал қўлини кўтарди — сўнгги сўзимни айтай. Сен кимнинг ўғлисан? Ўшанда раис сўраганида ҳам билмаган эдим. Ҳозиргача билмайман.

Эркин деворга осиғлиқ суратга ишора қилди.

Кимнинг сурати бу, Ҳотам Танбал билмасди. Сўнг у боши узра кўтарилган қиличга термулиб сўради:

— Сен бу қилични қаердан олдинг?

Жавоб ўрнига Эркиннинг қаҳқаҳаси қулоқни қоматга келтирди. Туйқус Ҳотам чолнинг кўз ўнгидан колхоз томошахонасида кўрганлари — эски кийим-кечагу занглаган қиличлар, мис қўнғироқчалар, бешик, жувоз кундалари ўтди.

(Бошланиши рўзноманинг 214, 215-сонларида. Давоми 4-бетда).

ОСМОННИНГ ЭГАСИ

(Давоми. Бошланиши 3-бетда).

— Йўқ, мени ўлдирма Эркин, қама, яхшиси, хонангни томошахонага айлантир-да, қама! Дуо қиламан. Бандалар... Худонинг тирик бандалари ҳали кўп, узоқ-яқиндан мени кўрмаган, билмаганлар келиб кўришади. Унда сен баланд курсига ўтирасан, мартабанг улуғ, қиличинг ўткир бўлғай! Улар — келганлар мени сенинг яқин қавминг, оғанг, бобонг деб эмас, сўнгги саҳройи деб томоша қилишади. Сийлашиб, қанд улашади, мен эса қанд емайман, Эркин, емайман! Фақат панжаларни қўл сиққулик қилиб буюр, уста янглишмасин... Мен:.. — Бас! — Эркин тиккасига қилич солди. Ҳотам чол тенг иккига бўлиниб, танаси икки ён деворга тиркалиб қолди. Нечундир қон оқмади.

— Қон чиқмади-ку, ёмон, ёмон, бу, охири ёмон бўлади... — Чолнинг синиқ, бўлинган овозидан Эркиннинг қилич тутган қўли бўшашди.

— Ҳой ким бор?! — бақирди Эркин.

— Мен, мен, мен...

— Уф, чарчадим, ўлиб битмайди булар, булар бунча кўп...

Эркин бор сабру тоқатини тўплаб, қиличга қўл узатди. Шу асно қулоқларига синиқ бир хўрсиниш эшитилди, сўнг қулоқлари битди, Ҳотам чолнинг нима деганини эшитмади...

ТАНБАЛ терга ботиб уйғонди. Чўчиб атрофига қаради. Оёқ учида кетмон дастадек чипор илон бошини тик тутиб турибди.

— Рост, ҳақрост, — деб ютинди Танбал, — тушим алдамайди мени, раҳбар бўлади бу бола! Ёлғон бўлса, сен айт! — илон бурилиб қумга шўнғиб кетди.

* * *

КАЛОВЛАНИБ ўрнидан турди. Чодирни мўлжал олиб кетди. Кун оғиб, болалар енгил тамадди қилиб, энди ишга киришишган пайт эди. У чодир ёнида бирпас ўй суриб турди-да, сўнг гарангсиб янтоқ ғарамлари бўйлаб юрди. Эркинни топди.

— Ортимдан юр, — деб йўл бошлади. Йўл бўйи ёнида ҳеч ким йўқдек, ўз-ўзига сўзлаб борди:

— Энди этигимни ечмайман. Сени Эркиной деб қийнамайман. Ҳар кимга ўзи инсоф берсин. Ҳар кимки ўзини одам санаса, у инсофнинг боласи. Сен кимнинг боласисан-а, Эркин? Тунов куни раис шуйтиб сўровди, мен билмайман, раис, ўзидан сўранг, дедим. Сен раҳбар бўласан Эркин ишонмасанг, илондан сўра...

Танбал ҳушини йиғиб, пойма-пой гапларини тўхтатгунча, Эркиннинг ранги бўзарди. Танбал ҳар кунги Танбалга ўхшамас, бир қадар мулойим, шафқатли кўринса-да, барибир, нимаси биландир қўрқинчли, гўё Эркинни номаълум, мақсадсиз манзил томон етаклар, ҳайратини оширмоқда эди. Кетаётиб, саксовул шохидан синдирди-да, Эркиннинг қўлига тутқазди:

— Бугун мени боплаб калтакла, бир роҳат қилай.

Таниш манзилгоҳга етишганида тўхташди. Танбал эски жойига чўкди. Ўтиришгандан ўтиришди. Танбал жим, Эркин жим. Бир пайт Танбал сўз бошлади:

— Энди нима қиламиз-а, Эркин?

Эркин елка қисди, индамади.

— Эса, мен ёздирган гапни такрорла:

— ...

— Эсингдан кўтарилдими? Мана бундай: «Онангни менга берасанми-а? Гапир». — Бу менинг гапим. Қани, энди сен жавобингни айт, ҳа!

— ...

У Танбал ёздирган жавоб — ўз сўзи ўрнига қимтиниб:

— Анави, Малик янтоқ чопмайди, тўп тепамиз деб болаларни қийнайди, — деди.

— Нима? — Танбал гўё қудуққа тушиб кетди. Чўкаётиб, боши тош деворларга урилиб, чатнади — ўтирган жойида мувозанатни йўқотди, қулоқлари шанғиллаб битди, очилди... Эркинга сездирмаслик учун атай пешонасини сиқди. Бироз ўзига келгач, ҳолатини ўзгартирмай:

— Яна кимлар янтоқ чопмайди, дангасалар борми? — деб сўради.

— Сулаймон, Баҳром, Усмон, Султон...

— Бас, бас! — Танбал икки қўлини бошидан юқорига кўтарди — таслим бўлди. Эркин эса ҳамон ўша, мунғайган қиёфада исм санар, исм сотар, исм ер эди.

«Ғаффор, Зоҳир, Олим, Ўктам...» — Танбалнинг дод солиб қочгиси келди, қаршисида қимтиниб, ер чизиб ўтирган Эркиннинг оғзидан чиқажак сўзлар ўтли ҳалқа мисол бўйнига тушди, сиқди. Туролмади. Назарида юраги шишиб, кўкси оғирлашди, оғзидан ҳаво симирди. Йиқилмаслик учун қўлларини ёнига тираб, илк дафъа Эркинга ҳадик билан кўз ташлади. «Бу болани енгиш қийин, йўқ, бу бола эмас, махлуқ, худонинг юборган махлуқи, бу мени ўлдиради!» — ютиниб бошини ортига ташлади-да:

— Эркин, Эркинжон, — деди кучаниб, — яқинроқ кел.

Эркин Танбалнинг ёнига сурилиб, буйруқ кутди. Индамагач, секин этигига қўл узатди, болдирини ушлади.

«Ё кароматингдан! — Танбал сергак тортиб, бошини кўтарди. — Яна қандай ҳақорат, кир сўз қолди мен айтмаган? Калтак кор қилмаса, гап кор қилмаса — ким бўлди бу мараз??? Тўхта, охирги бор синай, қани...»

Танбал оғриниб жилмайди. Эркин янада яқинроқ сурилди.

— Эркиной, Эркина, — шивирлади Танбал — бетингни тут, бир ўпай...

Эркин — «Эркиной» аввал юзини, сўнг елкасини буриб, Танбалга қиялаб қаради.

«Бир лозиму рўмол кам», — деб ўйлади Танбал Эркиннинг ноз билан товланишига минг бор тавба қилиб.

— Кел, уялма...

Эркин тағин бир бурилиб, бетини тутган эди, ўнг юзи Танбалнинг тупугига беланди.

— Кет-е!.. — у шайтонга ҳай бериб, ўрнидан турди. — Тавба қилдим, тавба қилдим, онасида гуноҳ йўқ, онасида гуноҳ йўқ...

Қаршисида ғариб, мунғайиб ўтирган Эркин зимдан нафратини қўзир, жимликда ўтаётган ҳар лаҳза ҳали иккисига ҳам номаълум фалокатдан мутлақо йироқ, нари борса, Танбалнинг кундалик машғулоти — этик ечиш-у «Онангни менга берасанми-а?»ни тағин ёздиришидан дарак берар эди.

* * *

КУТИЛМАГАНДА самолёт учиб ўтди. Танбал тепага қараб қолди. У ҳалигача бирор бир шаҳарга учмаган. Ким билсин, балки самолёт Москвага йўл олгандир? Ичида кимлар бор экан, улар не хаёл, не мақсадда учишаяпти экан? Қуёшдек қайнаган шу қумтепаларда Ҳотам Танбал деган бир янтоқчи, саҳройи ўзбек борлигини билишармикин? Қаршисида мум тишлаб, тўрт оғич янтоқ деб жўраларини сотган Эркин ўтирганини кўришдимикин?

Танбал қўлини белига тираганича, осмонга узоқ тикилди. Осмон баланд, тиниқ, кимсасиз, Танбалнинг жунбушга келган армонларидек йироқ — қўл етмас эди. Ўшанда уста Мустафо ҳақ — у осмоннинг баландлигини, учса, орзу-умидлари рўёбга чиқишини билган экан-да. Танбал унинг устидан кулиб чакки қилган. «Нощудлик ҳам эви билан-да!» — унинг бўйни оғриб кўзини осмондан узди, Эркинга қарамади, унга кўзи тушса, гўё юрагига ўт бўлиб кирган армонларидан айрилиб қоладигандек, йироқ бўлса-да, рўё бўлса-да, ҳозир шу соғинчу армонларга суянгиси, ишонгиси келди.

«Нечундир бўғиляпман, сиқиляпман, менга нима бўлди ўзи? Ё чиндан ҳам хотиним айтган жин йўлиқдими-а!» Туйқус Эркинни илғадию важоҳат билан тепасига бостириб борди. У қўрқиб тисарилди.

— Қочма, қочма Эркин, сен жинсан, одам бўлсанг айт, осмоннинг эгаси ким?! — Танбал Эркинни билагидан тортиб ўзига қаратди-да, — айт, айт! — деб қистовга олди.

— Билмайман.

— Айт!

— Билмайман.

(Давоми бор).

Муҳаррир Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ВИЛОЯТИДАГИ КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, ҚЎШМА КОРХОНАЛАР, ШИРКАТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ҲАМДА АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА!

ТОШКЕНТ ШАҲАР ПОЧТА АЛОҚАСИ ВА МАТБУОТ ТАРҚАТИШ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

«ЭЛЕКТРОН ПОЧТА» ХИЗМАТЛАРИНИ КЎРСАТАДИ

— бу хизматга оид ва шахсий хабарларни:

Бош почтамтда — 1 Май кўчаси, 7-уй.

192-алоқа бўлимида — Луначарский узун кўчаси, 77-уй.

162-алоқа бўлимида — Стародубцев кўчаси, 204-уй.

159-алоқа бўлимида — Усмон Юсупов кўчаси, 2-уй.

115-алоқа бўлими — Чилонзор даҳаси, Савдо марказида телефакс орқали қабул қилиб олиш, узатиш ва етказиб бериш демакдир.

Бунда қуйидаги тарифлар қўлланилади:

Маҳаллий ва халқаро хат-хабарлар — алоқа каналининг аслида қанча вақт банд этилганлигига қараб, халқаро ва шаҳарлараро телефон сўзлашувлари учун 2 коэффициенти қўлланиладиган амалдаги тарифга мувофиқ жўнатилади;

— кирувчилар ҳужжатини қабул қилиш ва телефон бўйича хабар бериш — 50 тийин;

— кун мобайнида оддий хабарларни олувчига етказиб бериш — 3 сўм;

— шошилинч хабарларни 1 соат давомида етказиб бериш — 9 сўм.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 33-65-14, 33-67-63.

ÜZMEDIMPEX

Ўзбекистон Республикаси ташқи савдо ва хорижий алоқалар Давлат қўмитаси қошидаги "УЗМЕДИМПЭКС" ташқи савдо бирлашмаси

ТАКЛИФ ҚИЛАДИ:

Тиббиёт билан боғлиқ бўлган моллар, ускунаю жихозларни сотиш ва сотиб олиш буйича, дори - дармонлар етказиб бериш, уларни ишлаб чиқарувчи корхона ва соғликни сақлаш иншоотларни чет эл фирмаларининг бевосита ёрдамида қуриш буйича тўла - тўкис хизмат мажмуаси;

Ўзаро хисоб - китоб қилиш эркин қўлланадиган валютада ёки бартер олди - бердиси йули билан, шу жумладан ахолини халқ истемоли моллари хамда ёш болалар озуқаси билан таъминлаш асосида амалга оширилади.

"УЗМЕДИМПЭКС" ташқи савдо бирлашмаси билан инвалютага хамда жахон бозорида ташкил бўлган махсулотга эга корхоналар ва ташкилотлар ўртасида амалий алоқалар ўрнатишга хисса қўшиш истагида бўлган кишилар ва юридик шахсларга амалга оширилган келишув миқторига муво-фик мукофот пули белгиланган.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ СОҒЛИКНИ САҚЛАШ ЙЎЛИДА ЎЗ АМАЛИЙ ИМКОНИЯТЛАРИНГИЗНИ СИНАБ КУРИНГ.

Бизнинг манзилгох: 700077 Тошкент ш.,Луначарский шоссеси, 75
Телекс: 116122 АТЛАС, Телефакс: 346001, 687477
Богланиш учун телефонлар: 687543, 687544

ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎНАЛТИРИШ МАРКАЗИ

Ўзбекистон 50 йиллиги номли 243-фуқаро авиацияси заводига

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

бўёқ ва лакларни ҳайдаб турувчи-ювувчиларга тайёраларни бўёвчи бўёқчилар, гулқоғоз қопловчи аёллар, тайёраларни йиғувчи чилангарлар, тайёраларнинг ички жиҳозини таъмирловчи дастгоҳчилар, токарлар, ҳарбийлаштирилган соқчилик ўқчи-ўт ўчирувчилар, тайёраларни ювувчи аёллар.

Завод ишчиларига йил натижаларига кўра фуқаро авиациясидаги белгиланган хизмат муддати учун мукофот, овқатланишга қўшимча ҳақ тўланади ва меҳнат таътили даврида имтиёзли авиачипталар берилади.

Заводнинг болалар комбинати, кашшофлар оромгоҳи, Иссиқ-кўл, Чимён ва Арнасойда дам олиш ҳудудлари бор.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Тайёрагоҳ, Авиасозлар шаҳарчаси, 243-Фуқаролар авиация заводи, кадрлар бўлими (25, 40, 61, 66, 161-автобусларнинг «Фуқаролар авиацияси» бекати).

ТЕЛЕФОН:91-23-03 ёки Сирғали ноҳия меҳнат биржасига — Йўлдош даҳаси, 2-мавзе, 69-уй.

Жамғарма банки

ТОШКЕНТ ШАҲАР ЖАМҒАРМА БАНКЛАРИНИНГ ОМОНАТЧИЛАРИ ВА МИЖОЗЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Сиз якшанба кунларида

ШАҲРИМИЗДАГИ ЖАМҒАРМА БАНКЛАРИНИНГ

қуйидаги муассасалари хизматидан фойдаланишингиз мумкин:

Ленин районида:

14-Ново-Полторацкий кўчаси, 73 «б» уй. Телефон: 54-47-12

14/0359-Қуйлиқ даҳаси, 4-мавзе, 50-уй. Телефон: 90-37-33.

14/0314-Қуйлиқ даҳаси, 145-алоқа бўлими. Телефон: 90-36-61.

14/0240-Норхўжаев кўчаси, 166-уй. Телефон: 91-14-88.

Октябрь районида;

3627-Марказ-14, 19-уй. Телефон: 44-17-36.

3627/033-Навоий кўчаси, 17-уй. Телефон: 41-01-95.

3627/0101-Юсупов кўчаси, 31-уй. Телефон: 41-89-53.

Куйбишев районида:

3628-Ҳ. Олимжон кўчаси, 13 «а» уй. Телефон: 32-07-61.

3628/015- 1 Май кўчаси. Главпочтамт. Телефон 33-14-84.

3628/0117-1 Май кўчаси, Марказ-1, 4-бино. Телефон: 32-10-59.

3628/0257-1-Қорасув даҳаси, 18-уй. Телефон 65-83-49.

3628/0357-Луначарский узун кўчаси, 493-уй. Телефон: 64-08-74.

3628/0311-Луначарский узун кўчаси, 253-уй. Телефон: 67-42-25.

Киров районида:

3649-Марказ-6, 90-уй. Телефон: 35-67-77.

3649/0308-ТашГРЭС. Телефон: 62-81-82.

3649/0349-4-Юнусобод даҳаси, 1-уй. Телефон: 24-18-82.

3649/0350-Аҳмад Дониш кўчаси, 1-уй. Телефон 22-86-87.

Фрунзе районида:

3650-Ш. Руставели кўчаси, 49-уй. Телефон: 54-25-46.

3650/0139-Ленин шоҳкўчаси, 40-уй. Телефон: 56-76-61.

3650/0214-Ш. Руставели кўчаси, 43-уй. Телефон: 55-68-43.

3650/0293-Б. Хмельницкий кўчаси, 40 «а» уй. Телефон: 53-23-41.

Чилонзор районида:

7882-Я. Рудзутак кўчаси, 1 «б» уй. Телефон: 53-90-73.

7882/0191-Гагарин кўчаси, 1-уй. Телефон: 77-11-82.

Сирғали районида:

7945-4-Сирғали даҳаси, 31 «а» уй. Телефон: 58-13-06.

7945/0323-Йўлдош даҳаси, 59-уй, 9-хонадон. Телефон: 58-33-98.

7945/0368-2-Сирғали даҳаси, 35-уй. Телефон: 58-17-47.

7945/0372-5-Қуйлиқ даҳаси, 56-уй. Телефон: 90-23-73.

Ҳамза районида:

7963-Шолохов кўчаси, 117-уй. Телефон: 97-62-61.

7963/0135-М. Ашрафий кўчаси, 32-уй. Телефон: 91-10-13.

7963/0233-Жарқўрғон кўчаси, 1-уй. Телефон: 91-48-29.

Собир Раҳимов районида:

8050-Бобожонов кўчаси, 10-уй. Телефон: 48-62-00.

8050/0238-Қорақамиш 1/2-даҳаси, 3-уй. Телефон: 48-47-58.

8050/0339-2/3-Қорақамиш даҳаси, 9-уй. Телефон: 29-58-20.

8050/0348-2-Тансиқбоев даҳаси, 1-уй. Телефон: 29-06-38.

8050/0371-Ниёзов кўчаси, 19-уй. Телефон: 46-63-93.

Акмал Икромов районида:

8297-Фарҳод кўчаси, 3 «а» уй. Телефон: 76-52-53.

8297/0300-11-Чилонзор даҳаси, 15-уй. Телефон: 76-37-51.

8297/0321-Г 9 «а» Чилонзор даҳаси, 17-уй, 3-хонадон. Телефон: 76-49-92.

8297/0341-22-Чилонзор даҳаси, 20-уй, 10-хонадон, Телефон: 74-96-38.

Жамғарма банкининг Тошкент шаҳар бошқармаси.

«ИМПУЛЬС» АГЕНТЛИГИ

Сизларнинг хизматингизга таҳлил қилиш ва нашр этишга ҳамда ҳимояга тайёрлаш бўйича комплекс ишларнинг барчасини: диссертация, авторефератлар, дипломлар, монографиялар, рисолалар, техника ва ижтимоий мутахассисликлар бўйича мақолалар (ГОСТ бўйича диссертацияларни расмийлаштириш, услубий ва илмий-бадиий таҳлил қилиш, таржималар; ўзбекчадан, русчадан, инглизчадан, французчадан, немисчадан, япончадан, хитойча, арабчадан, форс тилларидан; қайта босиб бериш, муқовалаш, нусха кўпайтириш ва бошқалар), шунингдек бадиий адабиётнинг турли хил жанрлари бўйича юқорида кўрсатилган ишларни бажариб беришни

ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, Ҳ. Олимжон номли майдон, 13 «а» уй, 50-китоб дўкони («Китобсеварлар» бўлинмаси), «Ҳамид Олимжон» метро станцияси. Маълумотлар учун телефон: 33-11-37.

Ихтиёр ўзингизда. Тўғри йўлни танласангиз, ҳам вақтингизни, ҳам пулингизни тежайсиз!

Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги

«УЗБЕКИСТОН ЮЛДУЗЛАРИ» маркази

«ЮБИЛЕЙ» СПОРТ САРОЙИДА

23, 24 ноябрь соат 15.00 ва 18.00 да

«ТЕМУРЛАНГ» РЕП—РЕГИ БЛЮЗ»

Янги 4-альбоми

қуйидаги таркибдаги

«Болалар»

диско шоу поп-гуруҳини эътиборингизга ҳавола қилади

Тоҳир СОДИҚОВ соло вокал

Баҳодир ПУЛАТОВ соло гитара

ТОИР ОДИЛОВ бас гитара

Рустам ЗОҲИДОВ зарбали асбоблар

ҲУСАН СОДИҚОВ клавишлар

Гуруҳ режиссёри — ШАРАФ ДАМИНОВ

Бадиий раҳбар — РУСТАМ ЗОҲИДОВ

Чипталар «Юбилей» спорт саройи кассаларида ва метронинг «Пахтакор», «Октябрь инқилоби», «М. Горький» бекатларида сотилади.

Телефонлар: 45-85-68, 46-03-12, 46-70-31.

«ЛЕВЕНТУЛЬ» ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

«ЛЕВЕНТУЛЬ» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси бир неча ихтисослар бўйича ходимларни ишга таклиф қилади.

Энг аввало, биз ишбай ҳақ тўлаш шартларида ишлашни хоҳлайдиган касаначи чеварларга мурожаат қиламиз.

Масалан, ўқувчилар, ёш болали оналар, шунингдек, асосий иши қўшимча ишни бажаришга халал бермайдиган барча фуқароларни уйга иш олиб ишлаш имконияти қизиқтириб қолиши мумкин.

АГАР БИЗНИНГ ТАКЛИФИМИЗ СИЗГА МАЪҚУЛ БУЛСА, ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА МУРОЖААТ ҚИЛИШИНГИЗНИ СЎРАЙМИЗ: **Чилонзор райони, Бахт кўчаси, 2-уй** (метронинг «Комсомол» бекати). **Телефон: 45-88-56.**

БУНДАН ТАШҚАРИ БИРЛАШМАГА:

пойабзалчилар ва тайёрловчилар, бичиқчилар ва моторчи-тикувчилар

КЕРАК

МЕҲНАТ ҲАҚИ — ИШБАЙ.

Шу ихтисосларнинг вакилларидан қуйидаги манзилга мурожаат қилишларини сўраймиз: ДЎМБИРОБОД, СУ-ЯН-СЕН кўчаси 7-уй, ТЕЛЕФОН: 77-14-46.

КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ВА ШИРКАТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«Сирғали темир-бетон қурилмалари» ижарачи корхонаси буюртмачининг материалидан: бўш жойга плита тўшаш, 50x50x5 йўлак плиткаси, тўсқич тошлари, пойдевор-қурилиш чиғирлари, 400x200x180 бетонли девор ғиштлари, хом ғиштларни етказиб бериш учун

1992 йилга

тўғридан-тўғри шартномалар тузади

58-48-94 телефони бўйича мурожаат қилинсин.

КОРХОНА МАНЗИЛИ: 700155, Тошкент шаҳри, Шарқ кўчаси, 2-уй, «Эски Сирғали» қўрғони (66, 177-автобуслар, 18-маршрутли таксининг (Чилонзор метро станциясидан) «Хуршид номли кинотеатр» бекати.

«ПАХТАКОР» ЖУМҲУРИЯТ ЖАМИЯТИ СПОРТ ТЕХНИКА ҚОШИДАГИ «СПОРТ—СЕРВИС» ДАВЛАТ КИЧИК КОРХОНАСИ

Бирозгина таъмирлашни талаб қиладиган «ЛАЗ—697А» автобусини юриб турган барча маркадаги енгил автомашинага

АЛМАШТИРАДИ

Шунингдек таъмир талаб қиладиган «ЗИЛ—ПМ» сув ташувчи ҳамда «ГАЗ—51» ахлат йиғувчи автомашиналарни, яхши сақланган, ишлатилган мебелларни (ёғоч караВот, каравот тумбочкалари, ички кийимлар шкафи) пул ўтказиш йўли билан ёки нақд пулга

СОТАДИ.

Мурожаат қилиш учун телефонлар: 41-35-12, 44-12-46.

Киров район улгуржи-чакана мева-сабзавот савдо корхонаси жамоаси корхонанинг собиқ раҳбари, меҳнат фахрийси **Исмоил ҲАМИДОВ**нинг вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар «Метални қайта ишлаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси бирлашманинг собиқ директори **Мирзаахмад СУЛТОНОВ**нинг вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Киров район улгуржи-чакана мева-сабзавот савдо корхонаси жамоаси собиқ омбор мудири **Мансур ЗОКИРОВ**нинг вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

1992 йил учун «Оқшом»га обуна давом этмоқда. Йиллик обуна нархи—25 сўм 68 тийин, ярим йилга—12 сўм 84 тийин. Нашр кўрсаткичи—64690.

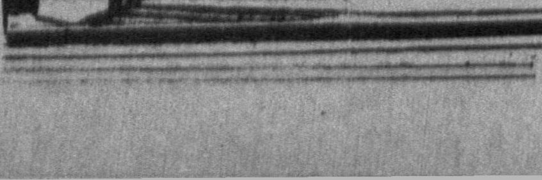

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, котиб — 33-29-70, 32-53-79; жамоатчилик қабулхонаси — 32-55-83.

Эълонлар ва тижорат хабарларини Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни эълонлар бўлими тайёрлаган. Маълумотлар ва эътирозлар учун телефони: 33-81-42.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни, 700000, ГСП, Тошкент «Правда» рўзномаси кўчаси, 41.

78.478 нусхада чоп этилади. Нашр кўрсаткичи 64690. Буюртма 6283. Босмага бериш вақти 11.30. Босмага берилди 12.15. 12345678910